

VALLEI

Jaargang 35 | nummer 2 | juni 2020

BUSINESS

REGIONAAL ZAKENMAGAZINE VOOR DE FOODVALLEY REGIO

GERT-JAN KOETSIER, FOOD ACADEMY NIJKERK

**'SPECIFIEK OPLEIDEN
VOOR RAZEND
INTERESSANTE SECTOR'**

DIRKZWAGER

**NUTTIGE LEIDRAAD
IN ROERIGE TIJDEN**

WATERSTOFTRANSITIE

**GEMEENTE VEENENDAAL EN
ONDERNEMERS ZIJ AAN ZIJ**

HUREN?

Meer informatie of een afspraak?
Bel met CMC: 0318 - 50 10 00

Moderne kantoorruimte
€ 125,00 per m² per jaar
(exclusief servicekosten en btw)

CMC

KEES STIPPLEIN 72 TE VEENENDAAL

Representatieve kantoorruimte in centrum!

Op een perfecte zichtlocatie nabij de bibliotheek en aan het gezellige horecaplein Kees Stipplein is circa 620 m² kantoorruimte beschikbaar op de tweede verdieping.

Het kantoorpand heeft een representatieve entree, beschikt over een lift en moderne gescheiden sanitaire voorzieningen.

Het object ligt in het centrum van Veenendaal, vlakbij de

doorsteek tussen het stadsstrand en de Hoofdstraat, waar zowel landelijke als lokale winkels zijn gevestigd.

In de directe omgeving zijn ruim voldoende betaalde parkeerplaatsen aanwezig. Tevens zijn er parkeerplaatsen te huur in de onder gelegen parkeergarage Tricotage (circa 20 parkeervergunningen).

Interesse? Wilt u meer weten?

Kijk direct op cmcbedrijfsmakelaars.nl

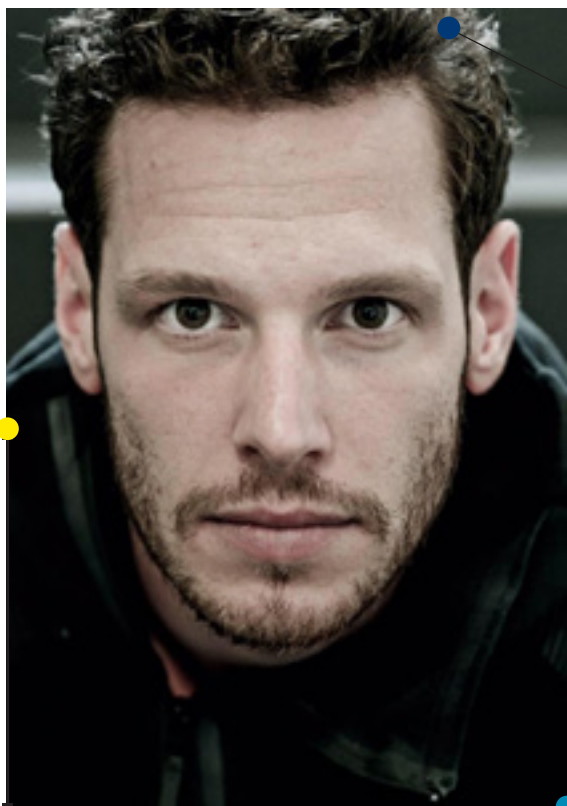
Meer weten over de CMC Groep? Ontdek waar wij u mee van dienst kunnen zijn. Tot ziens op cmc.nl

Vestiging Veenendaal
Landjuweel 16-1

Vestiging Ede
Stationsweg 89

Neem contact met ons op via info@cmc.nl of bel **0318 - 50 10 00**

DE NIEUWE REALITEIT

Er is vrijwel niemand op de wereld die niet te maken heeft (gehad) met de enorme gevolgen van de coronacrisis. Inmiddels komt de economie met horten en stoten op gang. Maar het wordt letterlijk en figuurlijk passen en meten op bedrijfsvloeren. Of het merendeel van de werkzaamheden gebeurt vanuit huis. Dat vergt ook iets van het aanpassingsvermogen van de ondernemer en de werknemer.

Het lijkt in alle bedrijfstakken vooral uit te draaien op een survival of the fittest. Dat houdt niet in wie de sterkste of fitste is, maar zoals de Britse filosoof, socioloog en antropoloog Herbert Spencer ooit de term survival of the fittest bedacht na het lezen van Charles Darwins *On the Origin of Species*: het overleven van de best aangepaste binnen een populatie.

Ondernemers die wij spraken proberen er in deze coronatijd het beste van te maken. Ze zijn creatief en houden de moed erin. Veel ondernemers hebben zware weken, maanden achter de rug en zullen nog donkere dagen tegemoet gaan. De nieuwe realiteit dwingt tot reflecteren en onderzoeken hoe de bedrijfsvoering coronaproof ingericht kan worden.

In deze editie bieden onder andere De Indruk en Dirkzwager handvatten in crisistijd. De Indruk gaat in op hoe je je business red en hoe je je klanten behoud. Dirkzwager schiet ondernemers te hulp met een corona crisisteam met gespecialiseerde advocaten, notarissen en fiscalisten. Maar we kijken ook al voorzichtig over de crisis heen naar de toekomst, zoals in onze verhalen over de waterstoftransitie.

Onze coverstory gaat over de Food Academy Nijkerk (FAN), waarvoor we Gert-Jan Koetsier, manager van de FAN spraken. De voedingssector blijft groeien en voert belangrijke technologische innovaties door, om de productie duurzamer en efficiënter te maken, met steeds meer oog voor de relatie tussen voeding en gezondheid. De FAN leidt toekomstige werknemers met specifieke kennis op om de voedingssector in de regio toekomstbestendig te maken. Een missie waaraan iedere sector sinds half maart in sneltreintempo is begonnen.

Guus Hetterscheid
Hoofdredacteur Vallei Business
guus@vanmunstermedia.nl

Zakenmagazine voor de FoodValley regio

JAARGANG 35
Juni 2020, editie 2

REDACTIE ADRES
MVM Productions BV, Postbus 6684, 6503 GD Nijmegen
Kerkenbos 12-26C, 6546 BE Nijmegen
Tel. (024) 373 8505, Fax (024) 373 0933
info@vanmunstermedia.nl

UITGEVER
Michael van Munster

HOOFDREDACTIE (REDACTIONEEL)
Guus Hetterscheid

REDACTIE BIJDRAGEN
Hans Hajee, Aart van der Haagen

FOTOGRAFIE
Marcel Krijgsman

VORMGEVING / OPMAAK
Jan-Willem Bouwman, Joost Franken

DRUK
Bal Media

ADVERTENTIE-EXPLOITATIE
VM Sales en Support B.V.
Joep van der Linden t: 024-6423449
Kerkenbos 12-24A, 6546 BE Nijmegen
Tel. (024) 373 8505, Fax (024) 373 0933
info@vanmunstermedia.nl

ABONNEMENTEN
Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan met en looptijd tot 31 december en worden automatisch verlengd tenzij de abonnee uiterlijk voor 31 oktober schriftelijk opzegt.
Abonnementsprijs per jaar 39 euro

COPYRIGHTS
Het auteursrecht op de in dit tijdschrift verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden.

Hoewel de informatie gepubliceerd in deze uitgave zorgvuldig is uitgezocht en waar mogelijk gecontroleerd, sluiten de uitgever en de redactie uitdrukkelijk iedere aansprakelijkheid uit voor eventuele onjuistheden en/of onvolledigheid van de verstrekte gegevens.

© 2020 Overname van artikelen is slechts mogelijk na verkregen schriftelijke toestemming van de uitgever

Abonnees ontvangen 6 keer per jaar het vakblad, toegang tot het volledige archief op www.valleibusiness.nl, 12x per jaar de digitale nieuwsbrief, korting op lezersaanbiedingen Vallei Business, gratis opname bedrijvengids en vacatureservice.

www.valleibusiness.nl

6	FOV
12	Lagarde
13	VNO NCW/Midden
18	Waterstof is hot
22	Sterker door ellende
24	Werkgeverschap in crisistijd
27	Ilomarjo Coaching
28	Tips voor thuiswerken
30	Communiceren in crisistijd
34	De Indruk
36	Ton Veldhuizen: 'Voed je omgeving op'

36

30

40

- 39 Easysystems
- 40 Sociaal Metaal: 'Regelmaat is zo belangrijk'
- 45 PnA
- 50 Zelfstroom
- 52 Living Lab
- 56 Waterstoftransitie in Veenendaal
- 60 Futura Esperanza

AERES EN NORDWIN COLLEGE GAAN SAMEN VOOR GROEN ONDERWIJS VAN DE HOOGSTE KWALITEIT

OCW-minister Van Engelshoven heeft groen licht gegeven voor de fusie tussen Aeres en Nordwin College. Beide organisaties vormen nu één sterke onderwijs- en kennisorganisatie voor de groene sector met focus op Agro, Food en Leefomgeving.

Bestuursvoorzitters Bastiaan Pellikaan (Aeres) en Ilona Dulfer (Nordwin College) verwachten dat de fusie veel voordelen zal opleveren, zoals het verhogen van de kwaliteit van het onderwijs en het versterken van de gezamenlijke ontwikkel- en innovatiekracht.

Bastiaan Pellikaan: 'Beide organisaties onderschrijven het grote maatschappelijke belang van de groene sector en daar leggen we onze focus. We willen het allerbeste onderwijs aanbieden en kunnen dat nu doen voor een groter aantal specialismes.'

Ilona Dulfer: 'De fusie geeft ons een stevige basis voor vernieuwing en voor het verder versterken van de onderwijskwaliteit. Samen bedienen we een groter aantal leerlingen en studenten die we tegelijkertijd op kleinschalige locaties de veilige leeromgeving kunnen blijven bieden die ze van ons gewend zijn.'

OMVANG EN REGIONALE SPREIDING

Aeres is een groene onderwijs- en kennisorganisatie die in Gelderland, Utrecht en Flevoland onderwijs aanbiedt op vrijwel alle niveaus: praktijk-onderwijs, vmbo, mbo, hbo. Daarnaast verzorgt de organisatie cursusonderwijs, toegepast onderzoek en bemiddelt ze geschoold personeel binnen de groene sector. Nordwin College is een onderwijsorganisatie die focust op het aanbieden van vmbo-, mbo- en cursusonderwijs voor de groene sector in Friesland.

Door de fusie vormen Aeres en Nordwin College samen een onderwijs- en kennisorganisatie met een focus op de groene sector, die in Noord- en Midden-Nederland circa 15.000 leerlingen en studenten en 17.000 cursisten bedient. Door het bundelen van de capaciteit ontstaat daarbij een krachtige organisatie, gericht op Agro, Food en Leefomgeving. De totale organisatie telt ruim 1900 medewerkers die verspreid over 20 vestigingsplaatsen werken.

DOWNLOAD NU HET JAARSCHRIFT 2019 VAN REGIONAAL CENTRUM VOOR TECHNOLOGIE GELDERLAND

In het jaarschrift over 2019 focussen we op het begrip schoon. Hoe draagt de maakindustrie bij aan een schonere wereld, waarbij we niet langer van fossiele brandstoffen gebruikmaken, producten maken die langer meegaan, afval gebruiken als grondstof om zo de footprint te verkleinen. Als Regionaal Centrum voor Technologie richten wij ons bijna als vanzelf op technologische innovatie - dat lijkt wat anders te zijn dan duurzaam en circulair ondernemen. Toch leert de praktijk dat de begrippen nogal eens samenhangen. Digitalisering en robotisering dragen bij aan een schonere wereld, omdat het hierdoor mogelijk wordt ook in eigen land concurrerend te produceren, waardoor er minder CO2 wordt uitgestoten.

Het 'as-a-service' model, afkomstig uit de IT-wereld, leidt ertoe dat de producent eigenaar van het product blijft. Daardoor worden producten vervaardigd die langer meegaan, beter onderhouden worden en modulair zijn opgebouwd, zodat onderdelen vervangen kunnen worden. Dit alles met minder afval als resultaat. Een slim bedrijf richt zich vaak ook op schoon produceren.

We belichten duurzaam en circulair in dit jaarschrift vanuit een breed perspectief. Frank Croes van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen bekijkt 'schoon' vanuit de theorie. Ondernemers laten zien hoe zij hieraan in de praktijk gestalte geven. Daarbij kan het gaan om een andere, biologische, bestrijding van de duizendknoop of om de kweek van insecten die - zonder veel ruimte in te nemen - voldoende eiwit voor ons voedsel leveren. We laten ook zien hoe elektrische apparaten worden ontmanteld en hergebruikt en we richten de blik op een bijzondere stof, schelpkalk, die ervoor zorgt dat bij de reiniging van afvalwater minder energie nodig is.

Nieuw in dit jaarschrift is de terugblik op bedrijven die we voorgaande jaren ondersteunden en welk resultaat dat heeft gehad. Ik hoop dat we met dit jaarschrift kunnen laten zien hoe ondernemers, ieder op hun eigen wijze, een bijdrage leveren aan een leefbaarder wereld en dat het een inspiratie is voor anderen.

Theo Lammers
voorzitter RCT Gelderland

Ga voor het jaarschrift naar de website www.rctgelderland.nl

KABINET STELT €150 MILJOEN EXTRA BESCHIKBAAR VOOR CORONA-OVERBRUGGINGSLENIING

Het noodpakket banen en economie krijgt een vervolg. Het eerste noodpakket banen en economie loopt door en het kabinet neemt nieuwe uitzonderlijke maatregelen om ondernemers en bedrijven financieel te ondersteunen. Speciaal voor startups, scale-ups en innovatieve mkb'ers die geraakt zijn door COVID-19 is de Corona-OverbruggingsLening (COL) in het leven geroepen. Eerder werd €100 miljoen toegekend en dat bedrag wordt nu aangevuld met €150 miljoen. Hiermee komt het kabinet tegemoet aan de grote financieringsbehoefte bij deze bedrijven.

Sinds de openstelling van de COL op 29 april deden ruim 1.400 bedrijven een aanvraag. In totaal vroegen zij meer dan 500 miljoen euro aan en het gemiddeld aangevraagde bedrag is ongeveer €360.000,-. De Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) verstrekken de overbruggingsleningen op verzoek van het kabinet onder gunstige condities. De bedragen van de leningen variëren tussen de €50.000,- en €2 miljoen.

"We wisten dat de financieringsbehoefte groot was maar de hoeveelheid aanvragen heeft zelfs ons verrast. Dat er nu aanvullend budget beschikbaar komt voor startups, scale-ups en innovatieve mkb'ers is een goede zaak. Dit geeft hen de financiële ruimte die ze nodig hebben om deze periode te overbruggen en hun innovaties door te zetten. Want innovaties zijn essentieel voor het toekomstig verdienvermogen van Nederland en de banen van morgen", zegt Rinke Zonneveld (directeur InnovationQuarter) namens de ROM's.

De impact van de coronacrisis is groot voor startups en scale-ups: uit een inventarisatie van Techleap.nl blijkt dat 55% van de bedrijven de vraag ziet wegvallen door het wegvallen van bestaande klanten of het wegblijven van nieuwe klanten. Het ophalen van de benodigde, nieuwe financiering is voor deze groep een probleem. Zij kunnen slechts beperkt gebruik maken van andere steunmaatregelen die gericht zijn op met vreemd vermogen gefinancierde bedrijven. Techleap ontwikkelde samen met de ROM's en Invest-NL een online aanvraagportal waar bedrijven hun aanvraag voor COVID-19 brugfinanciering kunnen indienen.

Voor meer informatie en het indienen van een aanvraag, ga naar www.rom-nederland.nl/corona-overbruggingslening/

GROOTSCHALIG ONDERZOEK BEVESTIGT ERNST SITUATIE GELDERSE BEDRIJFSLEVEN

Om snel en accuraat te acteren op de gevolgen van de Coronacrisis is goede input nodig van ondernemers die direct getroffen zijn. Daarom hebben VNO-NCW Midden, MKB Nederland Midden, Oost NL en de Provincie Gelderland het initiatief genomen voor het Corona ondernemerspanel. Meer dan 1300 ondernemers hebben tussen 16 april en 3 mei meegedaan aan het eerste Corona ondernemerspanel. Het gaat om een nul-meting. Voor en na de zomervakantie vinden vervolgonderzoeken plaats.

INZICHT

Gelders gedeputeerde Christianne van der Wal: "Dit onderzoek peilt de stand van zaken bij Gelderse ondernemers, zowel zzp-ers als overige ondernemers. Dit inzicht helpt ons om te bepalen hoe we als provincie de stap kunnen zetten richting het overbruggen naar en het herstellen van de regionale economie." Martin Ruiter, voorzitter van VNO-NCW Gelderland: "De massale deelname aan het ondernemerspanel is zowel een waarschuwing als een positief teken. De Coronacrisis heeft echt ingrijpende gevolgen in de economische structuur van Gelderland, maar toont ook de behoefte aan verbondenheid en samenwerking richting het heropenen van bedrijven in de komende maanden".

SAMEN WERKEN AAN ECONOMISCHE HERSTRUCTURERING

Uit het onderzoek blijkt dat bijna de helft (48%) de Gelderse ondernemers als eerste contact zocht met zijn of haar accountant of boekhouder over hulpmaatregelen. Op de tweede plaats staat de brancheorganisatie (17%) en op de derde plaats het Coronaloket van KvK, VNO-NCW en MKB-Nederland (10%). De gemeente staat met 5% op de vierde plaats. Ook blijkt dat meer dan de helft (54%) van de bedrijven de gevolgen van de crisis als ernstig tot zeer ernstig omschrijft. 24% ziet zelfs een bedreiging op het voortbestaan van het bedrijf op een termijn van 12 maanden, bijna een derde voorziet gedwongen ontslagen om de continuïteit te waarborgen, met alle gevolgen voor de werkgelegenheid. Zelfstandigen en de horeca worden het hardst getroffen. Bij grote bedrijven (>250 medewerkers) blijft het omzetverlies veelal beperkt tot maximaal 20%.

LANDELIJKE NOODMAATREGELN VEEL GEBRUIKT

Twee op de drie Gelderse ondernemers maakt gebruik van de landelijke noodmaatregelen. Over de economische hulpmaatregelen zijn de oordelen gematigd positief. Over het algemeen lijken de regelingen voor de groep die er aanspraak op maakt goed toegankelijk. Dit geldt minder voor de BMKB-regeling en de GO-regeling waar ook het minst gebruik van wordt gemaakt. Hoewel een meerderheid van de ondernemers van mening is dat de hulpmaatregelen zeker hulp bieden, geeft een meerderheid aan dat het niet voldoende helpt. Dit geldt met name voor de Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS), waarover met name bedrijven met meer dan 25 medewerkers aangeven dat deze maatregel nauwelijks effect heeft.

IGNITE AWARD DAAGT GELDERSE EN OVERIJSSELSE SOCIAL STARTUPS UIT

Op 1 juni start de inschrijving voor de zesde editie van de IGNITE Award. IGNITE is een groeiprogramma voor social startups in Oost-Nederland die een sociaal of maatschappelijk doel nastreven. Uit alle inzendingen worden acht deelnemers gekozen. Deze acht Gelderse en Overijsselse ondernemers krijgen, middels een intensief trainingstraject én de kans op een investering van 100.000 euro, de mogelijkheid hun onderneming echt op poten te zetten. De inschrijving sluit op 31 juli.

Juist in deze roerige tijden kijken startend sociaal ondernemers vooruit. Zij durven nieuwe oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen uit te proberen. Maar hoe doe je dat op een financieel duurzame manier? IGNITE – een initiatief van het Anton Jurgens Fonds – helpt hen haalbare businesscases te ontwikkelen.

Deelnemende startups worden na aanmelding beoordeeld op maatschappelijke impact, ondernemerschap, financiële haalbaarheid en het vermogen om in de toekomst op te schalen. De meest veelbelovende social startups worden uitgenodigd voor een kennismakingsgesprek.

Acht beginnend sociaal ondernemers starten vervolgens op 14 september aan een intensief groeiprogramma. Zij nemen deel aan workshops over het belang van impactstrategie, (online) marketing en sales, finance, governance en rechtsvormen. Tijdens dit traject worden zij bijgestaan door succesvolle ondernemers en experts. Zij coachen de deelnemers op ondernemersvaardigheden en begeleiden hen bij het verder realiseren van hun plannen.

Op 12 november strijden de vier sterkste deelnemers tijdens de finale om de IGNITE Award. Voor publiek, pers en jury pitchen zij hun verhaal. De winnaar van de IGNITE Award 2020 ontvangt een startkapitaal van 100.000 euro. De nummer twee ontvangt 50.000 euro.

Startend sociaal ondernemers kunnen zich hier aanmelden: www.igniteaward.nl/aanmelden

CONCEPT REGIONALE ENERGIESTRATEGIE REGIO FOODVALLEY KLAAR

Foodvalley ziet kansen om in 2030 minimaal 0,75 terawattuur aan zonne- en windenergie op te wekken. De regio beschrijft deze plannen in de concept Regionale Energiestrategie (RES).

BESTAANDE PROJECTEN ÉN UITVOEREN WAT IN DE PIJLIJN ZIT

In het concept-bod zitten al bestaande projecten voor windmolens en zonneparken. Foodvalley wil duurzame elektriciteit opwekken door ervoor te zorgen dat plannen en projecten die nu nog in de pijplijn zitten snel worden uitgevoerd. Daarnaast moeten er zonnepanelen komen op daken, boven parkeerterreinen en op stortplaatsen. Foodvalley wil zonneparken en windmolens zoveel mogelijk combineren en langs de snelwegen plaatsen. Meer over de concept-RES is te vinden op de website van de regio.

SAMEN DOORWERKEN AAN EEN DUURZAME WERELD

Gedeputeerde energietransitie Jan van der Meer: "Ik heb respect voor hoe iedereen doorwerkt aan de Regionale Energiestrategieën. Ik ben blij met het resultaat van Foodvalley. Juist in deze tijd merken we des te meer dat we alleen door samen te werken grote veranderingen kunnen realiseren. Een groene economie biedt bij uitstek kansen voor economisch herstel in de toekomst." Gesprekken in de gemeenten

Na de zomer van 2020 worden in elke gemeente in Foodvalley de gesprekken met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partijen intensiever. Het gaat dan steeds meer over concrete zoekgebieden voor de windmolens en zonneparken. De volgende versie van het document (de RES 1.0) moet in het voorjaar van 2021 klaar zijn. Iedere gemeente organiseert zelf het gesprek met haar inwoners.

WE SCHAKELEN OM NAAR DUURZAME ENERGIE

Omdat het moet, omdat het kan. In Nederland werken in 30 regio's gemeenten, provincies en waterschappen en allerlei andere partijen aan plannen voor de omschakeling van fossiele energie naar duurzame energie. Er worden plannen gemaakt waar windmolens en zonneparken komen én hoe we in de toekomst zonder aardgas woningen en gebouwen verwarmen. Wilt u dit proces volgen? Dat kan via uw gemeente, de regionale websites en op de website van het Nationale programma Regionale Energiestrategie.

8

GERT-JAN KOETSIER, FOOD ACADEMY NIJKERK

‘SPECIFIEK OPLEIDEN VOOR RAZEND INTERESSANTE SECTOR’

De voedingssector in Nederland blijft groeien en voert belangrijke technologische innovaties door, om de productie duurzamer en efficiënter te maken, met steeds meer oog voor de relatie tussen voeding en gezondheid. Daarmee ontstaat behoefte aan medewerkers met specifieke kennis, opgeleid naar de actuele normen in deze bedrijfstak. Food Academy Nijkerk verzorgt dit traject met drie verschillende uitstroomprofielen.

“Er gebeurt enorm veel in de voedingssector”, stelt Gert-Jan Koetsier, manager van Food Academy Nijkerk, een initiatief dat in 2018 is gestart. “De maatschappij springt steeds bewuster om met het thema gezondheid, wat bijvoorbeeld leidt tot de aanscherping van hygiëneregels, aandacht voor allergieën en intoleranties en het reduceren van suikers, zouten en vetten in producten. Dit staat voortdurend op de agenda bij overleg tussen supermarktketens, leveranciers en fabrikanten, ook binnen de levensmiddelenindustrie. Een verkeerde beslissing of een onzorgvuldigheid kan verstrekkende gevolgen hebben, zoals het terughalen van een batch producten uit tientallen winkels. Het maakt de sector razend interessant om in te werken, met name door de technologische ontwikkelingen die er plaatsvinden. Die processen spelen zich grotendeels achter gesloten deuren af, wat op zichzelf logisch is. Daarmee oefent deze bedrijfstak echter niet altijd de juiste aantrekkingskracht uit op potentiële nieuwe medewerkers, terwijl veel van deze ondernemingen zitten te springen om mensen met de juiste kennis en vaardigheden.”

BEHOEFTE AAN MBO'ERS

Die impasse - in zekere zin - wil Food Academy Nijkerk doorbreken en dat gebeurt binnen een nauwe samenwerking met de voedingssector. Koetsier: “Sinds de start van ons initiatief in

januari 2018 hebben vijftien bedrijven zich aangesloten en we hopen er nog vele te mogen verwelkomen binnen ons netwerk, wat meteen een uitnodiging is. Daarnaast ondersteunen de gemeente Nijkerk en de provincie Gelderland ons volop, niet alleen financieel in deze beginfase, maar ook door mee te denken en zaken mogelijk te maken. Feitelijk vormen we hier het puntje van de Food Valley, met een belangrijke rol in deze regio voor de maakindustrie. Waar in Wageningen en omstreken veel mensen op hbo- en universitair niveau worden gevraagd, bestaat hier juist veel behoefte aan mbo'ers met een gerichte opleiding. Daar ligt de specialisatie van Food Academy Nijkerk, waarbij we een sterke en continue koppeling met het bedrijfsleven willen maken. Dat is noodzakelijk om het onderwijs op de meest actuele ontwikkelingen te kunnen afstemmen, zodat de aansluiting ook in de toekomst optimaal blijft.”

HYBRIDETRAJECT

Food Academy Nijkerk zet, in samenwerking met Aeres MBO en de voedingssector in de regio, drie sporen uit. “In aansluiting op het vmbo bieden we jongeren een volwaardige driejarige mbo-opleiding aan, die zij op niveau 2 of 3 afronden”, zegt Koetsier. “Als specialisaties hebben we Food Operator, Logistiek Medewerker en Technische Dienst Medewerker, dit laatste in samen-

werking met de Techniek Academie in Harderwijk. In alle gevallen onderscheiden we twee varianten: BOL oftewel Beroeps Opleidende Leerweg en BBL oftewel Beroeps Begeleidende Leerweg, met als belangrijkste verschil dat je in het laatste geval het leren met werken combineert. Binnen een hybridetraject bereik je de meest effectieve mengvorm, die een verregaande integratie met het bedrijfsleven bevat. Naast de zeer actuele praktijkervaring die de studenten opdoen brengt dit nog een ander voordeel met zich mee, namelijk het gebruik maken van bestaande faciliteiten binnen de bedrijven, zoals machines, proefopstellingen en andere apparatuur. Een school beschikt niet over de middelen om daar grootschalig in te investeren, zeker niet als je bedenkt hoeveel verschillende technologieën in deze sector worden toegepast en hoe snel de innovaties elkaar opvolgen. Door de handen ineen te slaan met het bedrijfsleven snijdt het mes aan twee kanten.”

LOOPBAANPERSPECTIEVEN, MOBILITEITSPPOSITIE

Reeds begin 2020 van start gegaan, met de eerste lichting van acht studenten, is de opleiding om mensen die reeds in de voedingssector werken extra kennis te laten vergaren. “Dit in het kader van ‘een leven lang leren’, wat naast het bieden van nieuwe uitdagingen de loopbaan-

ze verbonden zijn heen tillen. Verder streven we natuurlijk naar een zo groot mogelijk netwerk van aangesloten bedrijven.”

TELKENS ANDERE LOCATIE

Het laatstgenoemde traject gaat vanzelfsprekend uit van de BBL-structuur, omdat het immers mensen opleidt die al (lang) in het arbeidsproces zitten en die natuurlijk gewoon hun uren moeten kunnen blijven maken. Bijzonder is echter, zo geeft Koetsier aan, de manier van scholing. “Die vindt geheel plaats bij de aangesloten bedrijven en dan telkens op een andere

locatie. ‘s Morgens zal veelal de theorie gegeven worden, terwijl de middag in het teken staat van praktijk, bijvoorbeeld een rondleiding, met alle ruimte om vragen te stellen. Zo maken de deelnemers kennis met een veelheid aan verschillende technologieën en vergaren ze wellicht via proefopstellingen extra inzichten, zonder dat dit de voortgang van de processen binnen de onderneming verstoort. De gastheer, zelf leerling, zal natuurlijk met trots zijn werkomgeving demonstreren. Zo’n kijkje in de keuken hier en daar brengt de anderen ook weer op ideeën voor mogelijke

‘NOG ZO’N MISVERSTAND DAT WE GRAAG WEGNEMEN: HET IDEE DAT AL DIE AUTOMATISERING STEEDS MINDER MENSEN ZOU VERGEN.’

perspectieven en de mobiliteitspositie van arbeidskrachten vergroot”, licht Koetsier toe. “Stel dat iemand in de toekomst door wat voor oorzaak zijn of haar baan verliest, dan liggen er goede kansen om snel elders in de branche weer aan de slag te kunnen. Duurzame inzetbaarheid vormt het sleutelwoord, met naast het technische aspect ook ruim aandacht voor het sociale element, voor het welzijn van de medewerker. Dat nemen we mee in de leercultuur, ook aan de praktische kant, dus in het bedrijfsleven. Om de mobiliteit van mensen in de toekomst te garanderen willen we ervoor zorgen dat praktijkopleiders hun vak breed aanbieden en over de onderneming waaraan

nieuwe carrièrestappen in de toekomst. Normaliter bestrijkt dit BBL-traject een periode van twee jaar, waarbij je na succesvolle afronding een diploma op niveau 2 of 3 ontvangt. Heb je elders reeds eerder een mbo-opleiding voltooid, dan kun je het in een jaar tijd doen." Acht studenten volgen op deze manier een operator-opleiding, terwijl er vier dat op de BOL-manier doen. Ook draait en een traject waarin de werknemers vaktiaal beter leren begrijpen en spreken. De opleiding wordt digitaal aangeboden met fysieke uitleg en ondersteuning, wat het in deze coronatijd eenvoudig maakt om op afstand de lessen te volgen, met uitleg en overleg via video.

IMAGO

Als derde doelgroep voor Food Academy Nijkerk noemt Koetsier zijinstromers, mensen die vanuit een andere branche naar de voedingssector zouden willen overstappen. "Hen bieden we een vergelijkbaar BBL-traject. Het is vooral zaak om hen via promotie op beurzen, open dagen en andere inspanningen voor dit vakgebied te interesseren, wat eveneens geldt voor basisschool- en vmbo-leerlingen. We willen het imago van lopendebandwerk veranderen, want het strookt niet met de realiteit in deze geavanceerde sector, waar intelligente technologieën een cruciale rol spelen. Nog zo'n misverstand dat we graag wegnemen: het idee

dat al die automatisering steeds minder mensen zou vergen. Ten eerste groeit de voedingssector in Nederland nog steeds, ten tweede leert de praktijk dat al die hoogstaande apparatuur bediend moet blijven worden door operators met specifieke kennis en het vermogen om bij storingen ad hoc te kunnen schakelen. Vergeet ook niet dat aan het wisselen van producten en het ombouwen van de lijnen nog steeds volop mensen te pas komen. Hoe meer bedrijven zich bij ons netwerk aansluiten, hoe meer de hele sector er de vruchten van zal plukken."

Meer informatie: www.foodacademynijkerk.nl

Cornelis Vreeken (salesmanager ICT)

Benieuwd naar de mogelijkheden? Neem dan even een kijkje op www.lagarde.nl/teamsbellen!

OOK EXTERN BELLEN MET MICROSOFT TEAMS

2020 is (nu al) een bewogen jaar. Een jaar waarin veel organisaties hun manier van werken compleet op de kop hebben moeten gooien. Want waar mogelijk wordt er thuisgewerkt.

Mede daardoor heeft het gebruik van Microsoft Teams een enorme vlucht genomen. Ik zie organisaties communiceren en samenwerken via dit platform. Mooi om te zien dat de organisaties zo dynamisch zijn en hier snel op inspelen. Ook bij Lagarde Groep maken we dankbaar gebruik van Microsoft Teams.

Met de interne communicatie zit het wel goed als u werkt met Microsoft Teams. U chat en (video)belt eenvoudig met uw collega's. Maar hoe zit het met de 'externe communicatie'? Steeds vaker krijg ik de vraag of de telefonie ook via Teams is te regelen. Want zowel intern als extern bellen via Teams maakt het wel een hele complete oplossing: al uw data én communicatie in één omgeving!

NIEUWE DIENST: MICROSOFT TEAMS TELEFONIE

De vraag van onze klanten: "hoe kunnen we ook extern bellen via Microsoft?" beantwoorden wij met onze nieuwe dienst: Microsoft Teams Telefonie. Hiermee belt u ook naar externe contactpersonen via Microsoft Teams. Zowel via de vaste lijn als via uw mobiel. Als uitbreiding op huidige telefooncentrale of als compleet nieuwe oplossing

Kortweg zijn er twee mogelijkheden om Microsoft Teams Telefonie in te richten:

- Door uw bestaande telefooncentrale uit te breiden.
- Door volledig over te stappen op Teams telefonie.

Dus heeft u geïnvesteerd in een nieuwe telefooncentrale? Zonde als dit allemaal voor niets is geweest toch? Daarom zorgen we ervoor dat u hier gewoon mee verder kunt werken. Doordat Lagarde Groep al bijna 30 jaar ervaring heeft op het gebied van IT én telefonie is dit precies de combinatie waar onze kracht ligt.

DE KRACHT VAN DE COMBINATIE

Combineert u Microsoft Teams met uw 'traditionele telefooncentrale'? Dan profiteert u van de voordelen van Microsoft Teams als 'communicatie hub' in combinatie met de voor u vertrouwde telefooncentrale en de daaraan gekoppelde functionaliteiten. Dit betekent geen beperkingen of afhankelijkheid van Microsoft bij het aanmaken en beheren van uw telefooncentrale.

KAREL HEIJINK, DIRECTEUR VNO-NCW MIDDEN EN MKB-NEDERLAND MIDDEN

‘ONZE LIJNEN MET HET KABINET ZIJN KORT’

Sinds half januari van dit jaar is Karel Heijink directeur van de regionale werkgeversverenigingen VNO-NCW Midden en MKB-Nederland Midden.

Hij zat nog midden in een inwerk- en kennismakingsronde toen het coronavirus uitbrak. “Dat was echt flink schakelen.”

En dat gebeurde snel. Vanaf dag één van de coronacrisis staan de verenigingen klaar voor het bedrijfsleven in het algemeen en voor de leden in het bijzonder. “Vrijwel direct zijn we gestart met een meldpunt voor ondernemers, die van de ene op de andere dag in de problemen kwamen. Door onze intensieve contacten met leden weten we goed wat er moet gebeuren om deze crisis door te komen. Zaken, die we via onze directe lijnen met VNO-NCW en MKB-Nederland in Den Haag kunnen adresseren bij bewindslieden. Onze

lijnen met het Kabinet zijn kort.” Dat resulteerde al snel in het noodmaatregelenpakket en uitbetaling van de NOW, zodat werkgevers hun medewerkers kunnen behouden. Regelingen worden dankzij feedback van ondernemers uit de regio aangepast of verbreed.

Daarnaast is het drukbezochte Coronaloket geopend, is informatie toegankelijk gemaakt, zijn hulpmiddelen als de Corona Calculator ontwikkeld en wordt er gewerkt aan een tweede pakket steunmaatregelen, dat soelaas moet

bieden. De ‘routekaart’ van het Kabinet voor de versoepeling van maatregelen geeft houvast, er zijn weer meer mogelijkheden om te ondernemen. Om dat veilig en verantwoord te doen hebben sectoren basisafspraken in protocollen vastgelegd, waar iedereen zich aan moet houden. “Geleidelijk gaan we op die manier weer economisch gas geven”, vindt Heijink.

SITUATIE IN DE REGIO

“In Gelderland hebben we in samenwerking met de provincie en Oost NL een Ondernemerspanel opgesteld. VNO-NCW VeluweVallei neemt hieraan zeer actief deel. Zo laten we horen waar kansen en knelpunten zitten voor ondernemers en meten we wat de impact is van deze crisis op ondernemers. Ook met gemeenten hebben we nauw contact over hun steunpakketten, die op aandringen van onze organisaties beschikbaar zijn gekomen. Daarnaast zet de regio zich extra in voor de arbeidsmarkt, onder andere door bedrijven met elkaar te verbinden, zowel voor de huidige situatie als voor de toekomst. Daarom omarmen we in de Valleiregio graag het landelijk initiatief NLWerktdoor.”

HET NETWERK VERBINDT

Ondertussen focussen de regionale ondernemersverenigingen zich op zaken die wél mogelijk zijn. “We delen nieuwe initiatieven en inspirerende voorbeelden van bedrijven die met de nodige veiligheidsaanpassingen doorgaan en we brengen vraag en aanbod samen. Waar de ene ondernemer een beroep moet doen op de tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW), kampt de andere juist met personeelstekort. Die matches vinden we ook voor het extra produceren van beschermende middelen voor de zorg. Het is goed om te zien hoe het netwerk elkaar helpt, juist ook in deze tijd.”

#SAMENSTERK

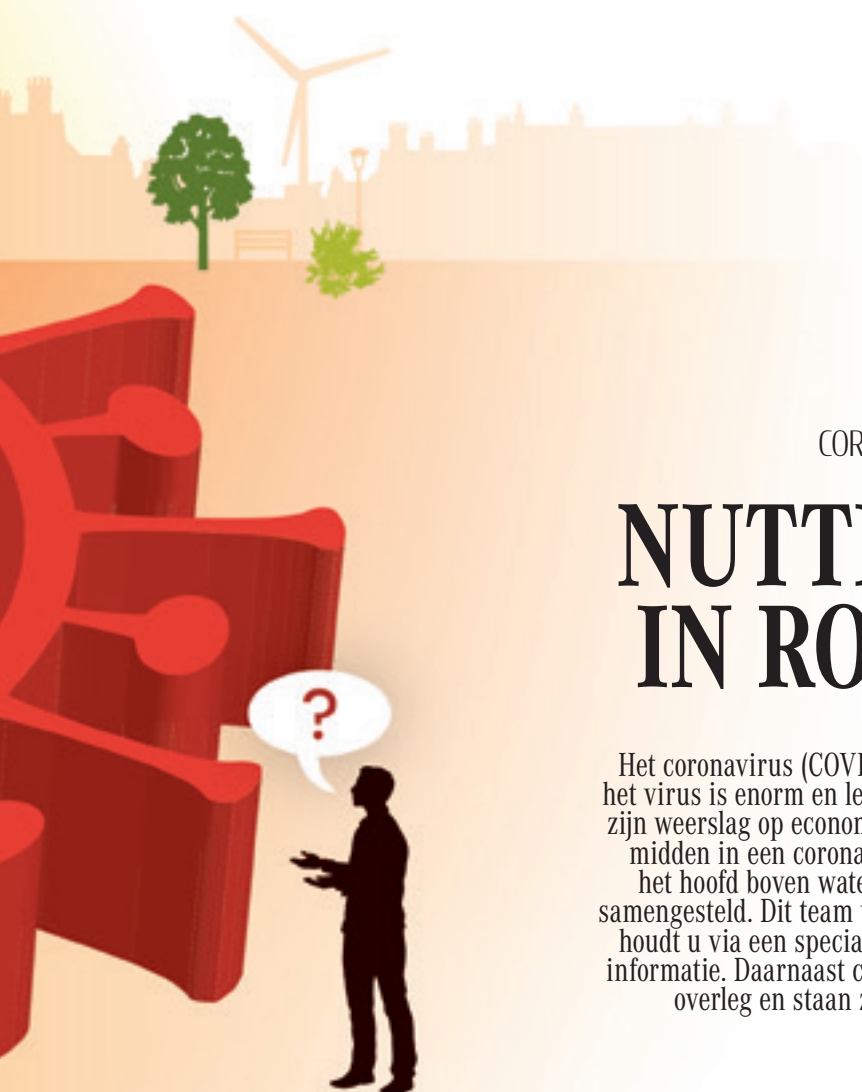
Juist in deze coronacrisis bewijst VNO-NCW haar kracht om ondernemers te steunen en invloed uit te oefenen op beleid. Bent u nog geen lid en wilt u ons steunen, meld u aan via onze website www.vno-ncwmidden.nl/lidmaatschap of neem contact op met de regiomanager.

Contactpersoon VNO-NCW VeluweVallei

Rob Dal, regiomanager
dal@vno-ncwmidden.nl

www.vno-ncwmidden.nl/corona

CORONA CRISISTEAM EN KENNISPORTAL

NUTTIGE LEIDRAAD IN ROERIGE TIJDEN

15

Het coronavirus (COVID-19) heeft de hele wereld in zijn greep. De impact van het virus is enorm en leidt niet alleen tot een humanitaire ramp, maar heeft ook zijn weerslag op economisch en maatschappelijk gebied. We zitten onverwachts midden in een coronacrisis. Wat kunnen bedrijven en instellingen doen om het hoofd boven water te houden? Dirkzwager heeft een corona crisisteam samengesteld. Dit team van gespecialiseerde advocaten, notarissen en fiscalisten houdt u via een speciaal kennisportal op de hoogte van alle relevante coronainformatie. Daarnaast creëren zij virtuele mogelijkheden voor bijeenkomsten of overleg en staan zij voor al uw specifieke vragen 24/7 voor u klaar.

CORONA CRISISTEAM

Dirkzwager wil cliënten en relaties de helpende hand toesteken en juist die corona-gerelateerde informatie met u delen. Daartoe heeft het kantoor een corona crisisteam in het leven geroepen. Een team van advocaten, notarissen en fiscalisten van diverse rechtsgebieden die alle ontwikkelingen rond het coronavirus op de voet volgen en vertalen in relevante adviezen, infographics en rekenmodellen. Zo geven zij u inzicht in de

gevolgen van alle coronamaatregelen voor de uiteenlopende rechtsgebieden. Deze kennis en informatie delen zij met u in de vorm van artikelen, blogs, video's en webinars, die alle gebundeld zijn in een nieuw kennisportal op de website van Dirkzwager (zie dirkzwager.nl/coronavirus-covid-19). En aangezien de ontwikkelingen rondom het coronavirus razendsnel gaan, vult het coronateam dit kennisportal dagelijks aan met nieuwe content.

JURIDISCHE OPLOSSINGEN

Het corona crisisteam beantwoordt op het kennisportal alle denkbare vragen over de consequenties en juridische gevolgen van het coronavirus voor ondernemers en instellingen. Daarnaast geven zij praktische tips om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken. Ook staan zij ondernemers met specifieke vragen over hun eigen situatie persoonlijk te woord, zowel telefonisch, per mail als met videocalls. Daarvoor zijn de teamleden dag en nacht bereikbaar op hun 06-nummers.

Want het coronavirus leidt tot de nodige implicaties. Zaken die u als ondernemer mogelijk direct aan den lijve ondervindt, maar ook zaken waar u misschien niet direct bij stilstaat. En wat kunt u doen om de impact nog enigszins te temperen? Daarvoor vindt u in dit kennisportal heel veel tips en adviezen. Zijn er bijvoorbeeld mogelijkheden om onder uw

**‘DOOR DE CORONACRISIS
STAAT DE LIQUIDITEITS-
EN WINSTPOSITIE
VAN VEEL BEDRIJVEN
EN INSTELLINGEN
ONDER DRUK.’**

contractuele verplichtingen uit te komen, met een beroep op overmacht of onvoorziene omstandigheden? En hoe zit het met de financiële compensatie voor zorgaanbieders? Hoe zit het met de privacy? Mag ik bijvoorbeeld de lichaamstemperatuur van mijn werknemers of van bezoekers aan mijn bedrijfspand opnemen? Mag ik een werknemer vragen of er sprake is van coronabesmetting?

Van arbeidsrechtelijke kwesties en contractenrecht tot privacyaspecten en gezondheidszorg; het crisisteam bespreekt alle mogelijke juridische oplossingen en antwoorden voor alle mogelijke rechtsgebieden.

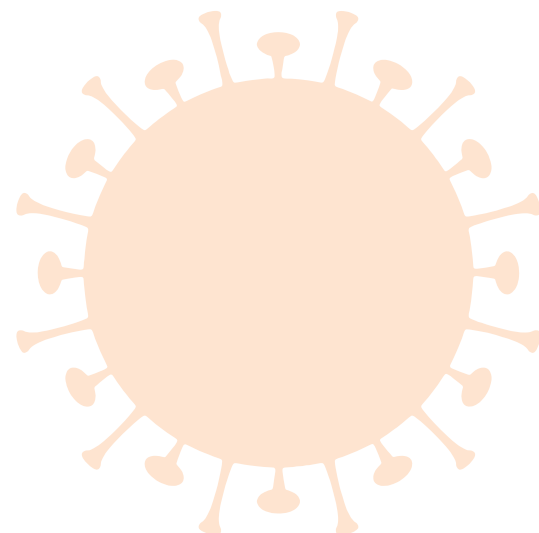
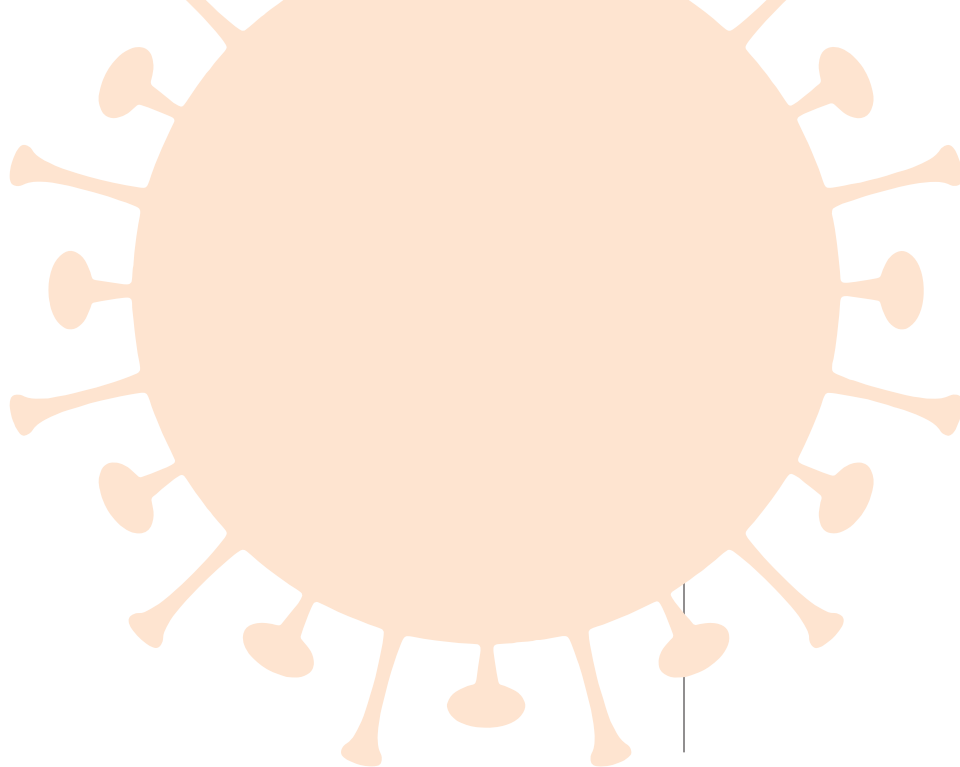
FINANCIËLE VRAGEN

Of misschien heeft u vragen over de steunvoorzieningen van de overheid, de maatregelen die de overheid voor ondernemers treft om financiële steun te bieden ten tijde van de coronacrisis. Kunt u als ondernemer een beroep doen op één of meerdere van deze voorzieningen? Wilt u weten wat de voorwaarden zijn om voor de tijdelijke Noodmaatregel

**“DE REGERING,
BRANCHEORGANISATIES EN
TOEZICHTHOUDERS DOEN ER
OM DIT MOMENT ALLES AAN
OM WAAR NODIG DE WET- EN
REGELGEVING AAN TE PASSEN
EN DE VERSOEPLENDE
MAATREGELLEN UIT TE
BREIDEN”**

Overbrugging voor Werkbehoud (NOW) in aanmerking te komen? Misschien biedt de versoepeling van kredieten in uw situatie een uitweg of is uitstel van belastingen mogelijk. In een overzichtelijk artikel over alle maatregelen kunt u dit alles terugvinden (zie kader). Sowieso rijzen er momenteel heel wat vragen op het gebied van financiering. Door de coronacrisis staat de liquiditeits- en winstpositie van veel bedrijven en instellingen immers onder druk. Ondernemers willen bijvoorbeeld weten of zij de bank eventueel kunnen dwingen om de kredietcondities te versoepelen. Of is er meer ruimte te creëren door bijvoorbeeld een nootkrediet of versoepeling van betalingsverplichtingen? De financieel juristen van het coronateam gaan in hun kennisartikelen uitgebreid op dit soort onderwerpen in. Ook creëren zij digitale oplossingen om direct met de diverse betrokken partijen te kunnen overleggen. Denk bijvoorbeeld aan een virtuele rondetafelbijeenkomst over liquiditeitsproblemen.

FISCALE MOGELIJKHEDEN

De overheid probeert ook met fiscale spoedmaatregelen de pijn te verzachten. Onder meer door aanvullende mogelijkheden tot uitstel van betaling van belastingschulden en andere belastingaanpassingen. Maar ook de bestaande fiscale wet- en regelgeving biedt in bepaalde situaties nog aanvullende mogelijkheden om liquiditeiten binnen uw organisatie beschikbaar te houden. En het is zaak juist in moeilijke tijden fiscale risico's en aansprakelijkheden tijdig te inventariseren en preventieve maatregelen te nemen.

Wat zijn dan de concrete fiscale aandachts- en actiepunten? Dat doen de fiscaal adviseurs u nauwkeurig uit de doeken, in hun kennisartikelen en desgewenst in een persoonlijk gesprek.

VERSOEPELING

De regering, brancheorganisaties en toezichthouders doen er om dit moment alles aan om waar nodig de wet- en regelgeving aan te passen en de versoepelende maatregelen uit te breiden, om zo de economie draaiende te houden en getroffen bedrijven en instellingen te steunen. Denk bijvoorbeeld aan het notariaat, een branche waarin niet alles digitaal af te handelen valt. De notariële akten moeten volgens de wet in het fysieke bijzijn van een notaris worden ondertekend. De overheid komt nu met een noodwet die het mogelijk maakt om dit in bepaalde gevallen 'op afstand' te regelen. Zo volgen ongetwijfeld op meer gebieden noodwetten en aanpassingen. Het crisisteam volgt hierin elke beweging en rapporteert direct als er veranderingen zijn die voor u van belang kunnen zijn.

UP TO DATE

Het is raadzaam om het kennisportal regelmatig te bezoeken, want het aanbod van artikelen, blogs en video's groeit met de dag. Om automatisch op de hoogte te blijven van alle ontwikkelingen, kunt u zich via het kennisportal aanmelden voor de gratis digitale nieuwsbrief. Met op dit moment ruim 150 items biedt het portal een schat aan informatie. Dirkwager hoopt dat deze verzameling aan kennis voor u en andere geïnteresseerden een nuttige leidraad kan zijn in deze moeilijke tijden.

Kunt u het antwoord op uw vraag of de gewenste informatie niet vinden? Neem dan gerust vrijblijvend telefonisch of per e-mail contact op met één van de leden van het corona crisisteam. U vindt hun gegevens in het kennisportal (dirkwager.nl/coronavirus-covid-19).

KENNISPORTAL

In het kennisportal van het corona crisisteam vindt u informatie over de volgende rechtsgebieden: Arbeids- en pensioenrecht, IT-, IE en privacyrecht, Ondernemingsrecht, Fiscaal advies, Overheid & Vastgoed, Notarieel vastgoed, Insolventie, Gezondheidszorg, Banking & Finance, Contractenrecht en Personen- en familierecht.

Op de openingspagina kunt u doorklikken naar het artikel 'een overzicht van de belangrijkste steunmaatregelen voor ondernemers tijdens de coronacrisis'.

Zie dirkwager.nl/coronavirus-covid-19.

Foto Shutterstock/Fokke Baarssen

POTENTIËLE SLEUTELROL BIJ ENERGIETRANSITIE

WATERSTOF IS HOT

De toepassingen van waterstof zijn divers: in de industrie, voor elektriciteitsproductie, als brandstof voor vrachtwagens en auto's en voor de verwarming van gebouwen. Maar het is vooral de inzet voor transport en grootschalige opslag van duurzame energie die zorgt voor een potentiële sleutelrol in de energietransitie. "Slimme combinaties van elektriciteit en waterstof dragen bij aan een betaalbare en snelle overgang naar een duurzaam energiesysteem", zegt hoogleraar Ad van Wijk.

Er gaat bijna geen dag voorbij of er wordt een nieuw waterstofinitiatief aangekondigd, zo lijkt het. Een woonwijk in Hoozeveeën met een eigen waterstofcentrale. De verkenning van transnationale businesscases voor groene waterstof in Nederland en Noordrijn-Westfalen. En Shell, Gasunie en Groningen Seaports die plannen aankondigen voor 's werelds grootste offshore windpark en Europa's grootste waterstof-

fabriek in de Eemshaven. "Een wereld van verschil met een aantal jaren geleden", zegt Ad van Wijk, hoogleraar Future Energy Systems aan de TU Delft. De tot 2021 uitgestelde Olympische Spelen in Japan worden - als ze doorgaan - een echte showcase voor waterstof. "Dat wordt ingezet voor transport van sporters en officials en voor de energievoorziening in het Olympisch dorp. De exposure die dit oplevert, draagt zeker bij aan het momentum voor waterstof"

GRIJS, BLAUW, GROEN

Waterstof is een energiedrager die gemaakt kan worden uit fossiele energie zoals gas of kolen, maar ook uit duurzame energiebronnen zoals zon of wind. "De in chemie en petrochemie gebruikte waterstof wordt gewonnen uit aardgas waarbij CO₂ vrijkomt. Dat noemen we grijze waterstof", aldus Van Wijk. "Als deze CO₂ wordt afgevangen en opgeslagen in bijvoorbeeld lege gasvelden, is sprake van blauwe waterstof.

Via grootschalige windparken opgewekte energie kan na omzetting in waterstof aan land worden gebracht en verder gedistribueerd.

“DE ENERGIE-TRANSITIE IS EEN COMPLEXE MATERIE DIE OVERALL INZICHT VEREIST.”

Ontstaat waterstof door elektrolyse waarbij water met behulp van elektriciteit wordt gescheiden in waterstof en zuurstof en deze elektriciteit is afkomstig van zon en wind, dan is dat groene waterstof. Via een omgekeerd proces, de brandstofcel, kan weer elektriciteit worden gemaakt door samenvoeging van waterstof en zuurstof uit de lucht.”

HINDENBURG

Als het gaat om veiligheid wordt vaak gerefereerd aan de brandende Hindenburg in 1937. “Die zeppelin was gevuld met waterstof. Maar dat is extreem licht en stijgt met 72 km/uur op. Dus toen de Hindenburg openscheurde, vervloog de waterstof razendsnel. Wat brandde, was het omhulsel.” Net als bij elke vorm van energie en energieopslag zijn er ook bij waterstof risico's. “Maar het is zeker zo veilig, zo niet veiliger dan aardgas. Zo komt bij verbranding van waterstof nooit koolmonoxide vrij.”

VERVANGER VAN AARDGAS

Zoals de Hindenburg illustreert, is de inzet van waterstof allesbehalve nieuw. “In de industrie wordt het al lange tijd bij verschillende processen gebruikt. Denk aan de productie van ammoniak en in raffinaderijen.” Maar de mogelijke toepassingen zijn veel diverser, bijvoorbeeld in de gebouwde omgeving. “Waterstof kan prima dienen als – gedeeltelijke – vervanger van aardgas. Een verwarmingsketel die werkt op waterstof is vergelijkbaar met de aardgasvariant die we nu gebruiken. Ook een brandstofcel die elektriciteit én warmte maakt, kan in de toekomst interessant zijn voor woningen. In Japan wordt deze al toegepast.”

ZWAAR TRANSPORT

Voor vervoer is waterstof eveneens een mogelijke brandstof. “In feite is dit ook een vorm van elektrisch rijden. In plaats van dat stroom uit een accu komt, wordt deze met een brandstofcel gemaakt uit water- en zuurstof.” Waterstof wordt nu nog vooral ingezet voor zwaar transport. “Als je dit met batterijen wilt doen, zijn er daar zoveel van nodig dat de gewichtstoename een bottleneck wordt. Tanken van waterstof gaat veel sneller dan opladen en de actieradius is groter. Cruciaal voor bussen, trucks en schepen.”

WISPELTURIGE OVERHEID

Ook voor personenauto's kan waterstof een interessant alternatief zijn. “Een dekkende infrastructuur is dan een vereiste. In ons land zijn er amper waterstofstations. Er is wel een subsidieregeling maar van een echte aanjaagrol van de overheid is geen sprake.” In Duitsland is dat heel anders. “In een consortium met grote benzinemaatschappijen realiseert de overheid daar tot 2023 een netwerk van 400 waterstof-

tankpunten. Dit zal voor een enorme impuls zorgen. Begin februari 2020 waren er al 82 operationeel.”

Bij nieuwe energiesystemen is regie van de overheid essentieel, benadrukt Van Wijk. “Duitsland voert al tientallen jaren een consistent beleid. Onze overheid is veel wispelturiger. Daar is nog veel te winnen.”

EUROPA EN DE EVENAAR

Wellicht de grootste potentiële impact heeft waterstof als energiedrager. “Een vat olie of kuubgas heeft overal ter wereld dezelfde energie-inhoud. De energieopbrengst van zon en wind daarentegen verschilt sterk per locatie. Rond de evenaar leveren zonnepanelen het hele jaar door eenzelfde hoeveelheid energie, twee tot drie keer zoveel als in Europa. Bovendien is in grote delen van Europa de energievraag hoog als de opbrengst van zonnepanelen laag is. Opslag van energie in batterijen is kostbaar en niet mogelijk voor een langere periode. Daarom moeten we andere oplossingen zoeken voor de ambitie om volledig over te schakelen op groene energie. Met waterstof kun je zon- en windstroom over grote afstanden transporteren en opslaan, bijvoorbeeld in zoutkoepels. Daar slaan we ook al tientallen jaren aardgas in op. Voor het transport kan het bestaande gasleidingennet worden gebruikt. Vervolgens kan waterstof na omzetting worden ingezet voor de eerdergenoemde toepassingen: industrie, elektriciteitsproductie, vervoer en de verwarming van gebouwen.”

UTOPIE

Dat een klein en dichtbevolkt land als Nederland zelf in haar duurzame energievoorziening kan voorzien, is een utopie. “We importeren nu al meer dan de helft van onze energie. In 2018 werd Nederland zelfs voor het eerst netto-importeur van aardgas. Het is simpelweg onmogelijk om alle benodigde groene energie hier op te wekken. Kijk naar de grote weerstand die er nu al is tegen windmolens en zonneparken. Daarom zullen we ook duurzame energie van buiten ons grondgebied moeten betrekken. Bijvoorbeeld van grootschalige windparken ver weg op de Noordzee. Als de daarmee opgewekte energie omgezet wordt in waterstof, kan dat via bestaande gasleidingen op zee aan land worden gebracht en verder gedistribueerd.”

VLUCHTELINGENSTROOM

Als het gaat om de zon als energiebron ziet Van Wijk grote mogelijkheden in Noord-Afrika. “De Sahara is twee keer zo groot als heel Europa, dunbevolkt en met ideale omstandigheden voor zonne-energie. Na omzetting in waterstof kan de daar opgewekte energie via tankers of – deels al bestaande – gasleidingen naar Europa worden vervoerd.”

Barneveld biedt ruimte

Ondernemers
loket Barneveld

De gemeente Barneveld – centraal gelegen en prima bereikbaar via de A1, A30 en A12 én met het openbaar vervoer (4x per uur naar Amersfoort Centraal) – biedt ruimte aan ondernemers. Na de succesvolle ontwikkeling van het bedrijventerrein Harselaar Zuid Fase 1a (32 hectare), is het tijd om de volgende fase te ontwikkelen: Harselaar Zuid Fase 1b (25 hectare).

Wilt u zich in Barneveld – voor de derde keer op rij uitgeroepen tot MKB-vriendelijkste gemeente van Gelderland! – vestigen? We vertellen u graag op welke manier wij u daarbij van dienst kunnen zijn. Neem contact op met het Ondernemersloket Barneveld.

Je onderneemt 't in Barneveld!

Ondernemersloket Barneveld

Tel. 0342 - 495 888 | E-mail: ondernemersloket@barneveld.nl

Volg ons via

www.facebook.com/ondernemersloketbarneveld

Twitter: [@BedrijvigBveld](https://twitter.com/BedrijvigBveld)

Foto Toyota Material Handling

FELLE DISCUSSIES

Om de potentie van waterstof ten volle te benutten, zijn ingrijpende overheidskeuzes en groot-schalige investeringen nodig. Mede daardoor zijn de discussies over de voor- en nadelen van waterstof soms fel. “De toon ervan verbaast me wel. In andere landen zie je dat amper.” Ook Van Wijk wordt aangevallen; hij zou een te rooskleurig perspectief schetsen voor waterstof. “Maar de energietransitie is een complexe materie die *overall* inzicht vereist. Vaak focust iemand op de negatieve eigenschappen van waterstof. Door de benodigde omzettingen is het minder efficiënt dan duurzame energie die je direct kunt inzetten via accu’s. Maar het gaat niet om deze systeem-efficiency maar om de totale kosten van een systeemoplossing. Als duurzame energie langere tijd moet worden opgeslagen of over grote afstanden vervoerd moet worden, valt de berekening vaak in het voordeel van waterstof uit.”

GEEN HEILIGE GRAAL

Waterstof is niet de heilige graal, benadrukt Van Wijk. “Rijd je alleen korte afstanden dan voldoet een auto met batterijen prima. En bij optimaal geïsoleerde nieuwbouwwoningen volstaat lage temperatuurverwarming met zonnepanelen, een warmtepomp en warmteterugwinning. Maar voor veel bestaande woningen – denk aan oudere gebouwen zonder spouwmuur en met houten vloeren – is dit systeem ongeschikt. De benodigde investeringen zijn simpelweg te hoog. Waterstof kan dan uitkomst bieden, bijvoorbeeld voor verwarming op piekmomenten, als onderdeel van een hybride systeem. Het bestaande gasleidingnet behoudt daarbij zijn functie. Dergelijke slimme combinaties van elektriciteit en waterstof dragen bij aan een betaalbare en snelle overgang naar een duurzaam energiesysteem.”

Alles draait om de kostprijs. “In de Sahara wek je nu zonnestroom op voor 1,5 eurocent per kWh. Mocht je deze energie willen transporteren via kabels dan is dat vele malen duurder dan met waterstof door pijpleidingen. Met de kosten voor omzetting in waterstof – inclusief het voor elektrolyse benodigde gedemineraliseerde water – plus transport- en opslagkosten kan de prijs concurreren met hier opgewekte zonne-energie.”

Bijkomend effect: grootschalige energieproductie in Noord-Afrika draagt bij aan de welvaart in het gebied. “Dit kan van invloed zijn op de vluchtelingenstroom. Deze impact wordt onderkend door eurocommissaris Frans Timmermans, zo bleek tijdens een toelichting op zijn klimaatplannen.”

MILKRUN

Genoemde voorbeelden hebben veelal betrekking op de langere termijn. Wat kunnen ondernemers nu al met waterstof? “Steeds meer bedrijven gebruiken waterstoftrucks voor zwaar transport,” aldus Van Wijk. “Gemeenten bouwen vuilnis- en veegwagens om naar waterstof. En Future Proof Shipping wil een binnenvaartschip geschikt maken voor waterstofaandrijving.”

In de Valleiregio zijn er concrete plannen voor een Milkrun, een tankwagen die waterstof levert voor de aandrijving van vorkheftrucks. “Die rijden nu vaak op batterijen. Het opladen ervan kost veel tijd, in tegenstelling tot het tanken van waterstof. In distributiecentra die 24/7 operationeel zijn, kan waterstofaandrijving een interessante businesscase opleveren. Er zijn immers minder vorkheftrucks nodig.”

In de Valleiregio zijn er plannen voor een Milkrun, een tankwagen die waterstof levert voor de aandrijving van vorkheftrucks.

Waterstof is een kansrijke toepassing voor zwaar transport. Theo Pouw laat een truck ombouwen naar waterstof en bestelde een nieuwe Nikola Tre-waterstoftruck. De bouwtoeleverancier is ook bezig met de ontwikkeling van een waterstofschip.

Foto Theo Pouw

BURNOUT EN ANDERE ELLENDE

VAN GEDOE NAAR ENORME ONTWIKKELINGSKANS

Aan het woord kans denk je meestal niet bij mensen die een burn-out of allerlei andere soorten ellende meemaken. En toch kan dat. Heel goed zelfs. Want juist tijdens moeilijke momenten in iemands leven zijn de mogelijkheden tot ontwikkeling bijzonder groot. Hoe? Door PostTraumatische Groei (PTG) te realiseren.

STERKER DOOR ELLENDE

Kun je een moeilijke periode in je leven gebruiken om te groeien? Ja, dat kan! In de wetenschap heet dat fenomeen PostTraumatische Groei. Dat klinkt voor veel mensen als een groot begrip, vooral door het woord trauma. Maar het is belangrijk om te weten dat trauma een subjectief begrip is. Behalve over fysiek letsel, waarvoor het woord ook gebruikt wordt, kan het ook gaan over emotioneel ingrijpende situaties of belevingen. Trauma hoeft niet 'groot' te zijn en het verschilt per persoon wat als trauma wordt ervaren. Zo is het dus

mogelijk dat voor de één het verliezen van een baan een traumatische gebeurtenis is en dat voor een ander misschien wel een feestje is, omdat hij of zij bijvoorbeeld met een regeling de kans grijpt om beter passend werk te krijgen of om voor zichzelf te beginnen.

WHAT DOESN'T KILL YOU MAKES YOU STRONGER

Ingrijpende gebeurtenissen kunnen je leven stevig beïnvloeden. Of het nu het krijgen van een ziekte is, het meemaken van een burn-out of een depressie, het zien gebeuren van een ongeluk, het meemaken van

een echtscheiding, het verliezen van een baan, het verliezen van vooruitzichten in een baan of andere ellende. Het is veelal heftig en ingrijpend, maar moeilijke tijden of ellende kunnen je levensloop uiteindelijk ook in positieve zin compleet transformeren.

Je kunt zo'n verandering bij mensen herkennen als ze erover praten alsof hun leven in 'stukjes' is gedeeld, zoals: "Sinds mijn ongeluk ben ik een ander mens, ik geniet veel meer van het leven", "Na mijn herstel van kanker weet ik wat echt belangrijk is in het leven", "Mijn wereld stortte in toen ik mijn baan verloor, maar achteraf is dat het beste wat me is overkomen", "Door mijn burn-out sta ik veel blijer en bewuster in het leven en maak ik keuzes die écht bij mij passen", "Ik ben sinds ik die ellende overwonnen heb veel gelukkiger" of "Ik ben mij nu veel bewuster van alle goede dingen en geniet daardoor meer".

Dit zijn allerlei voorbeelden waaruit blijkt dat PTG tot transformatie leidt. Mensen ervaren dat ze veel beter functioneren en dat ze een veel gelukkiger en bewuster leven hebben dan voorheen.

PTG verwijst naar emotionele groei en positieve psychologische veranderingen als gevolg van worstelen met tegenslag. Ellende meemaken, heeft grote invloed op hoe je in het leven staat. Je kijkt op de wereld, op jezelf en op jezelf in de wereld kan zo radicaal veranderen dat je in zekere zin een nieuwe wereld betreedt. Dit resulteert in een hoger niveau van functioneren, waardoor mensen een hogere kwaliteit van leven ervaren dan voorheen. PTG leidt dan ook tot transformatie, wat betekent dat veranderingen blijvend zijn en je 'er sterker en wijzer uitkomt'.

POSTTRAUMATISCHE GROEI EN BURN-OUT

Et Emergo deed een wetenschappelijk onderzoek naar de mate van bevlogenheid van mensen die een burn-out hebben gehad en de rol van PTG daarbij. Het onderzoek is gedaan onder 166 mensen met een burn-out-ervaring, die daarvan zijn hersteld. Van het onderzoek is een wetenschappelijke publicatie verschenen in de International Journal of Workplace Health Management. Het artikel *In flight again with wings that were once broken* is een open-access-artikel en voor iedereen te lezen.

Uit het onderzoek kwamen twee belangrijke beïnvloedende factoren naar voren: de tijd en PTG. In de volksmond zeggen we vaak dat 'tijd wonden heelt'. En dat bleek ook in dit onderzoek. Wat wel nieuw is, ook wetenschappelijk gezien, is dat ook PTG een belangrijke factor is. En die invloed was zelfs nog groter dan de invloed van de tijd! Dat betekent dat het realiseren van PTG tijdens het herstelproces van burn-out een belangrijke invloed heeft op hoe iemand 'eruit komt'.

Dat is een nieuw inzicht: hoe meer PostTraumatische Groei, hoe groter de kans dat iemand zonder enige klachten uit een burn-out tevoorschijn komt. En dat maakt dat er heel anders gekeken moet worden naar mensen die een burn-out hebben of hebben gehad.

Want, waar de heersende opvatting is dat mensen na hun ellende een kwetsbaarheid zullen houden die voor de omgeving een signaal vormt om 'voorzichtig' te zijn, brengt dit onderzoek burn-out voor het voetlicht als belangrijke levenservaring die mensen sterker kan maken. Juist steviger en veerkrachtiger dan van tevoren! Uit alle werkervaringen weten wij dat deze resultaten hetzelfde zijn voor alle andere vormen van ellende.

"DOOR BINNEN ORGANISATIES VANUIT PTG-PERSPECTIEF NAAR MENSEN MET ELLENDE TE KIJKEN, ONTSTAAT ER EEN HEEL ANDER BEELD DAN WAAR MEN NU NOG VAAK VAN UITGAAT."

POSTTRAUMATISCHE GROEI IN BEDRIJVEN

Door binnen organisaties vanuit PTG-perspectief naar mensen met ellende te kijken, ontstaat er een heel ander beeld dan waar men nu nog vaak van uitgaat. Vaak worden persoonlijke problemen van mensen gezien als privé en verzwakkend gedoe, en daardoor als negatief. Vanuit het PTG-perspectief wordt dat dus anders. Het blijft natuurlijk lastig als iemand ziek is en zijn werkzaamheden door anderen moeten worden overgenomen, maar aandacht besteden aan de potentiële positieve kanten is veel bevorderlijker voor degene die de ellende doormaakt. PTG realiseren gaat namelijk gepaard met een enorme persoonlijke en professionele groei bij mensen. Het is een ontwikkelingstraject, weliswaar in een wat vervelende verpakking, maar met mooie uitkomsten: Persoonlijke en professionele groei.

TOT SLOT

Het wordt hoog tijd om radicaal anders te gaan kijken naar medewerkers die een burn-out of andere ellende hebben (gehad). Het begrip PTG verdient meer bekendheid dan PTSS. Waarom? Omdat PTG een positief perspectief biedt na ellende. En dat bespoedigt en versterkt het herstel. Het kan veel mensen die stagneren door psychisch/emotionele klachten echt uit het moeras trekken. Van groot belang dus.

Et Emergo organiseert gratis online inspiratiesessies. Kijk voor meer informatie op www.sterkerdoorellende.nl

OVER DE AUTEURS

Anja Jongkind (1953) en Greet Vonk (1964) werken sinds 2013 samen binnen Et Emergo. Ze hebben PTG-Coaching ontwikkeld en zijn auteurs van het boek *PostTraumatische Groei – Sterker door ellende*. Ze geven ook workshops, lezingen, inspiratiesessies, trainingen en opleidingen op het gebied van PostTraumatische Groei.

Anja werkt in haar praktijk als therapeut en als coach al meer dan 35 jaar vanuit deze uitgangspunten. Greet deed een wetenschappelijk onderzoek betreffende PostTraumatische Groei. Haar onderzoek is recentelijk gepubliceerd in het wetenschappelijke tijdschrift *International Journal of Workplace Health Management*.

GOED WERKGEVER- SCHAP IN CRISISTIJD?

We leven in de meest bizarre periode van ons leven, niemand heeft zoiets ooit meegemaakt. De hele wereld is er bij betrokken, heeft er mee te maken en dient er rekening mee te houden. Bijna alle bedrijven over de hele wereld bevinden zich in crisistijd en honderdduizenden, misschien wel miljoenen bedrijven, verkeren in nood en vrezen voor hun voortbestaan. We hebben dan niet alleen maar met miljoenen bedrijven te maken, maar ook met een veelvoud hiervan aan werknemers, families en kinderen, die afhankelijk zijn van het inkomen van de werkende ouders. Als dat werk dan in een keer abrupt wegvalt, dan hoop je dat je je inkomen nog gewoon blijft houden.

Voor de tijdelijke contracten en zzp'ers onder ons ziet dat er niet zo mooi uit. Maar ook mensen met een vast dienstverband lopen, afhankelijk natuurlijk in welke sector ze werken, risico hun baan te verliezen. Dat is op zich al stressvol genoeg. Daar komt dan ook nog de angst en de onzekerheid bij, die de corona-crisis met zich meebrengt. We zien allemaal mensen in onze omgeving ziek worden, sommigen op intensive care opgenomen worden en de meesten kennen inmiddels wel iemand die er aan is overleden. Daarbij kent deze crisis ook nog een interrelationele crisis, er zijn immers twee kampen. Het ene kamp is echt bang, houdt zich

strikt aan de regels tot in het extreme, en verwacht dat van iedereen. De ander vindt het allemaal wat te overdreven. 'We gaan het uiteindelijk toch allemaal een keer krijgen, dus waarom zo overdreven gedoe', wordt gedacht, maar ook uitgesproken. Dit kan zelfs binnen bedrijven voor nogal wat extra wrijving zorgen. Veel mensen werken tegenwoordig gedeeltelijk of geheel vanuit thuis. Dat brengt vaak thuis meer stress met zich mee, maar ook het efficiënte werk staat hiermee onder druk en vaak ook het vertrouwen onder elkaar. En hoe ga je dan, als werkgever, met deze vaak chaotische en stressvolle situatie om?

DRAAIBOEK

Niemand heeft hier een draaiboek voor. De laatste pandemie die we meegemaakt hebben, was de varkens (Mexicaanse) griep die in Mexico uitbrak in 2009. 1500 Mensen raakten besmet, 53 hiervan overleefden het niet. Daarvoor was het in de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw, de Hongkonggriep en de Aziatische griep. Helemaal zeker is het niet, maar volgens schattingen kwamen wereldwijd een miljoen mensen om. Sommige senioren weten zich dit nog wel te herinneren, maar het gros van de werkende bevolking heeft nog nooit een daadwerkelijk heersende pandemie meegemaakt. Alhoewel, er heerst al een paar jaar een overgewicht en obesitas pandemie volgens de WHO. In 2015 stierven wereldwijd bijna vier miljoen mensen aan een gewicht gerelateerde aandoening. Zet je dat tegen de 150.000 sterftegevallen door corona af, dan is dat enorm, maar overgewicht is er een die zeer geleidelijk ontwikkeld is, waardoor de ernst ervan nog enorm onderschat wordt. Ook als je naar het totaal aantal besmette coronapatiënten kijkt, iets meer dan 2,2 miljoen op 18 april 2020, en dat vergelijkt met het aantal mensen met overgewicht en obesitas, meer dan 2,2 miljard mensen, dan is de ernst van overgewicht en obesitas voor onze gezondheid en toekomst vele malen groter. Toch heerst er grotere paniek door het coronavirus, door de snelheid en onvoorspelbaarheid waarop het virus zich momenteel verspreidt.

Hoe ga je hier nu mee om als werkgever? Als werkgever ben je gewend hard te werken, te innoveren, uit te breiden, kwaliteit te verbeteren, de service te optimaliseren. Kortom, focus op groei en een gezonde bedrijfsvoering. Daar hoort ook aandacht voor de mensen bij, ondersteuning als men ziek wordt en de laatste 15 tot 20 jaar wordt steeds meer duidelijk dat ondersteuning in leefstijl en preventie cruciaal is voor een gezond bedrijf. Dat resulteerde in de Poortwachter regeling, de fiets van het werk, bedrijfsfitness, leefstijlprogramma's, fysiofitness, tot aan de powernap cabine op de werkplek en de wekelijkse masseuse voor de zittende beroepen, om maar een paar interventies te noemen, die we gemakshalve tegenwoordig samenvatten onder de noemer 'duurzame inzetbaarheid'. Daar komt dan nog bij, goede arbeidsvoorwaarden, gelijkwaardige behandeling, effectief en motiverend leiderschap, het bieden van carrièreperspectief, enz. Maar al die mooie initiatieven om onze werknemers te ondersteunen gezond te blijven en persoonlijk te ontwikkelen staan momenteel even on hold. Het is namelijk overleven. Toch is deze tijd van crisis ook wel een tijd van overdenken. Er begint zich steeds duidelijker een profiel te vormen van de mensen die in

de grote risicogroepen vallen om het eerst ernstig ziek te worden. Naast de senioren zijn dat ... mensen met overgewicht en obesitas! In een klein Nederlands onderzoek in Groningen bleek dat 90% van de IC patiënten te zijn, maar ook in China spreekt men van ruim 70%. De aandacht voor gezonde medewerkers in de afgelopen jaren zorgt er waarschijnlijk in deze periode voor dat werknemers minder risico lopen op IC te eindigen.

POSITIEVE AANDACHT

En hoe dan om te gaan met werknemers die uitermate bang en gestrest zijn door de coronacrisis? Misschien is de beste remedie in deze periode begrip tonen, een luisterend oor en positieve aandacht geven. Flexibel omgaan met werknemers als ze zich niet goed voelen of gestrest zijn zal zich op lange termijn belonen in dankbare en meer betrokken werknemers. Als werkgever kan je nog meer doen in deze periode voor je werknemers. Mogen ze niet sporten? Reik ze dan thuis sportprogramma's aan, misschien voedingsondersteuning op afstand of, als het nodig is, mentale coaching op afstand. Informeer ook goed wat er nodig is, waar behoefte aan is en schaar je in het bedrijf in ieder geval aan de kant van de werknemers die erg bang zijn voor de gevolgen. Hou je ook binnen de organisatie goed aan de 1,5-meter regel, zorg voor optimale hygiëne en ondersteun die mensen die er moeite mee hebben door zelf ook die regels binnen het bedrijf optimaal toe te passen. Want de werknemers die er minder moeite mee hebben, zullen er

psychisch ook niet zo veel last van krijgen, maar onder de angstige mensen kunnen wel de klappen vallen, als ze niet gehoord worden.

GEZONDHEIDSBEWUSTZIJN

Uiteindelijk zullen we van deze situatie ook lering trekken. Het gezondheidsbewustzijn zal een paradigmashift ondergaan. We wisten natuurlijk al dat leefstijl en preventie belangrijk waren en dat overgewicht, obesitas, diabetes en hart- en vaatziekten de gezondheidssituatie alleen maar verergeren. Maar zo duidelijk zoals we dit nu geserveerd krijgen, dat brengt ons waarschijnlijk naar een nieuwe vorm van gezondheidsbewustzijn. Internationaal en nationaal zal gezonder leven en preventie hoger op de agenda moeten, maar zo ook lokaal en binnen bedrijven. We kunnen maar liefst meer dan 15 kwalitatieve gezonde levensjaren winnen, door gezonder te leven. Dat heeft ook een enorme impact voor bedrijven, zeker nu we langer en langer moeten blijven werken.

STRUCTURELE ONDERSTEUNING

Voor nu eerst even de focus op een intelligente lock-up, gefaseerd weer terug naar het normale leven. Onderzoek gerust eens hoe je werknemers in deze periode nog kan ondersteunen gezond te blijven leven. Heb je er in de afgelopen jaren nog onvoldoende aandacht aan gegeven, zet structurele ondersteuning van gezonder leven dan gerust eens wat hoger op de agenda en neem het mee in je jaarlijkse beleidsplan.

www.hoedoejedat.eu

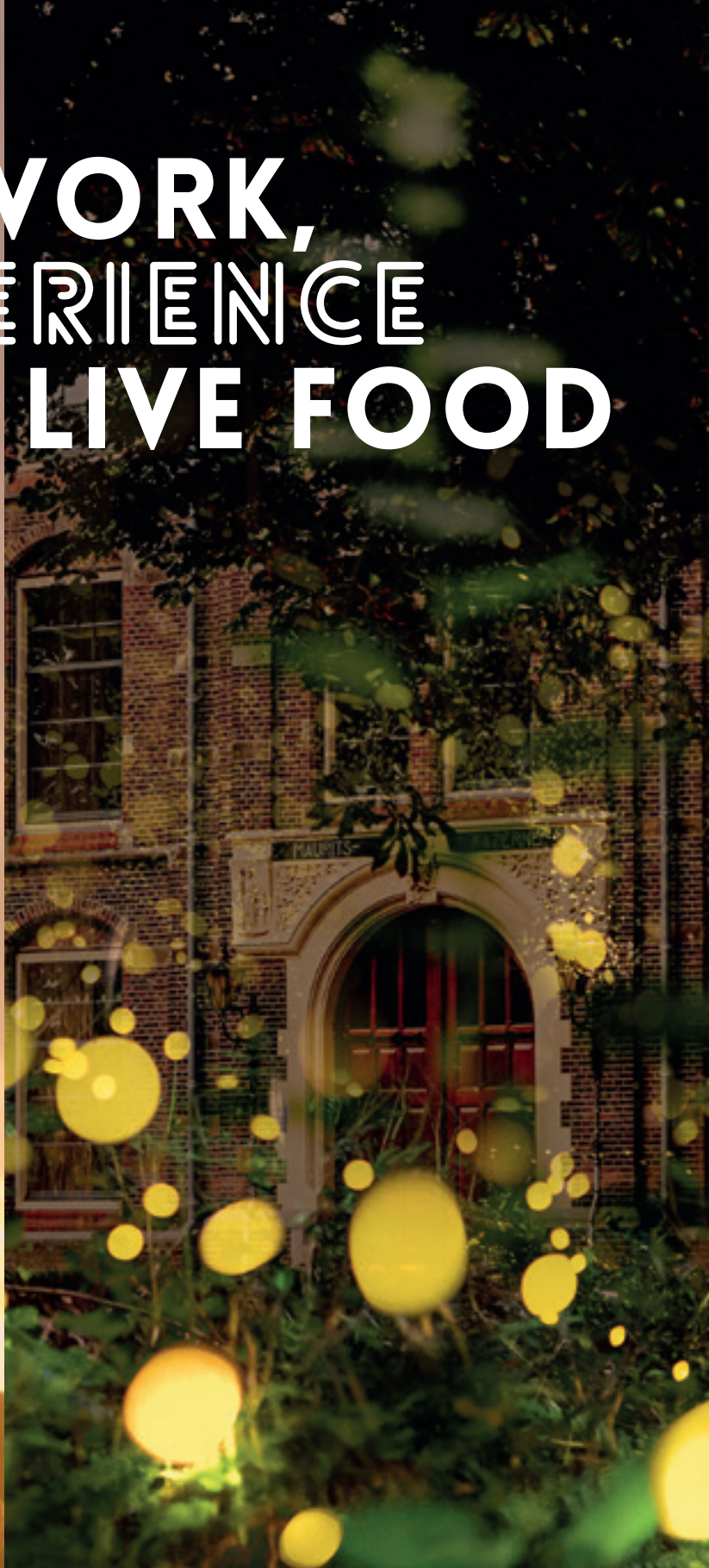
WORLD
FOOD
CENTER

*We feed
each other*

WE WORK, EXPERIENCE AND LIVE FOOD

Alles draait om voedsel op het World Food Center: dé food-ontmoetingsplek in Nederland. Op het voormalig kazerneterrein Ede, aan de rand van de Veluwe, verrijst een dynamisch nieuw stadsdeel, waar wonen, werken en beleven samenkomen. Hier creëren we het ideale en kansrijke vestigingsklimaat voor innovatieve (agri)foodbedrijven, organisaties en kennisinstellingen die samen willen bouwen aan een gezonde toekomst; gezond voor people, planet en profit.

www.worldfoodcenter.net

Ton Veldhuizen
Ilomarjo Coaching & Advies

LEUK

Hij kwam binnen. Een stevige man, eigenaar van het bedrijf. Het ging goed met de business.

Maar waarom zat hij dan hier?

“Het moet weer leuk worden. Ik wil niet het hele weekend en alle avonden met het bedrijf in mijn hoofd zitten. Dààrom ben ik er niet aan begonnen!” Diepe zucht.

We gingen samen op zoek naar wat het werk, zijn bedrijf, leuk maakte. Waarom hij dit was gaan doen. En wat er was gebeurd zodat dat ‘leuk’ weg was? In ieder geval bij hem.

Ooit begonnen als ZZP-er, had hij nu een aantal mensen in dienst. Druk met van alles, maar niet meer met waarom hij ooit zijn eigen bedrijf had gestart. Afijn, het moet weer leuk worden dus.

Wat heb jij nodig om het weer leuk te laten worden? Wat doe je nu waar je zsm mee wil stoppen? En wat doe je waar je energie van krijgt, waar je 's-ochtends fluitend voor je bed uitkomt?

Daar zicht op krijgen en dan eens kijken wie je in je bedrijf hebt die vooral goed is in waar jij jeuk van krijgt. Kijk die persoon maar eens diep in de ogen. Snapt hij jou en je bedrijfsfilosofie en kan hij een nieuwe uitdaging aan?

Dan wordt het voor allebei leuker. Jij kunt je bezig houden met wat je leuk vindt. De ander groeit door de waardering die hij of zij krijgt. Maar ook doordat er nieuwe elementen aan de functie toegevoegd zijn. Daar worden er minstens twee blij van. Waarschijnlijk meer, want als je dingen niet leuk vindt om te doen word je er meestal ook niet gezelliger van.

Delegeren is leuk en maakt het voor iedereen leuker. Mits goed gedaan en gecommuniceerd natuurlijk.

“Het is weer leuk” zei hij bij het afscheid. Kijk, daarom vind ik coachen zo leuk.

28

DE VALKUILEN VAN EEN DAG OP HET THUISKANTOOR

Onderzoek toont aan dat thuiswerkers vaak meer uren maken dan wanneer ze op kantoor werken. En op dit moment wordt er noodgedwongen veel meer thuis gewerkt. Uit cijfers van Bloomberg blijkt dat we nu 2-3 uur per dag langer werken dan voor de corona-crisis. We beginnen eerder, nemen minder pitstops en werken langer door.

We werken nu massaal 5 dagen per week thuis met de uitdagingen die bij thuis werken horen. Zoals een goede werkplek, geen afleiding door het gezin of andere factoren. Of u nu structureel thuis werkt of slechts eens in de zoveel tijd, een mensgerichte (thuis)werkplek is een voorwaarde om structureel gezond en comfortabel beeldschermwerk te kunnen verrichten.

1. BEGIN EN EINDIG UW DAG OP EEN VASTE TIJD

Houd voor uzelf een vast patroon aan wanneer u begint en stopt met werken, dan krijgt u veel meer gedaan in die uren.

2. ZORG VOOR EEN EIGEN WERKPLEK

Kies een kamer in uw huis om te werken en maak daar uw eigen werkplek. Leer uw gezinsleden dat u - wanneer u op deze plek zit - liever niet gestoord wilt worden. Werken op de bank of aan een gammele keukentafel is slecht voor uw lichaam en zorgt er voor dat u moeite krijgt met concentreren.

JOHN VAN HOOFT

John van Hooft, directeur ErgoDirect en BakkerElkhuizen: "Een grote misvatting is dat mensen denken dat ze een betere medewerker zijn als ze altijd beschikbaar zijn voor de baas. Zonder schuldgevoel ontspannen is er niet meer bij." Het altijd aan staan wordt volgens Van Hooft onderschat als veroorzaker van stress, depressie en burn-out. Hij pleit ervoor om de 9 tot 5 mentaliteit weer te omarmen. "Natuurlijk betekent dat niet dat u altijd van 9 tot 5 op kantoor of thuis aan het werk moet zijn en daarbuiten nooit meer uw werkmail mag checken. Maar werkgevers zouden medewerkers moeten aanmoedigen om na acht uur werken uit te loggen en om tussendoor vaker kleine pitstops te nemen. Nemen we te weinig pitstops en bewegen we fysiek én mentaal onvoldoende dan is dat de voedingsbodem voor gezondheidsproblemen. Medewerkers moeten zich zelf meer bewust worden van hun gedrag en na twee uur achter de laptop even in beweging komen. Dat bevordert de gezondheid, productiviteit én creativiteit."

3. HET BELANG VAN MENTAAL EN FYSIEK BEWEGEN

Uw werkgever hecht veel waarde aan gezonde, maar zeker ook productieve medewerkers die op een duurzame manier hun werk verrichten en zo hun prestaties structureel verbeteren. Voldoende mentale en fysieke beweging draagt aantoonbaar bij aan deze duurzame prestatieverbetering. De persoonlijke WORK & MOVE coach zorgt voor voldoende afwisseling tussen mentale én fysieke beweging en geconcentreerd beeldschermwerk. Door met enige regelmaat mentale en fysieke beweegmomenten in te lassen, verhoogt u uw productiviteit en blijft u geconcentreerd en energiek. Ook maakt u minder fouten en verbetert de kwaliteit van uw werk.

4. WERK MET DE JUISTE ERGONOMISCHE HULPMIDDELEN

Een ergonomische stoel en zit-sta bureau bieden u het juiste comfort en mogelijkheid om af te wisselen tussen staan en zitten. Regelmatig mentaal en fysiek bewegen (ook als u geen zit-sta bureau heeft) tijdens beeldschermwerk zijn voorwaarden om uw werkdag energiek af te sluiten. En zorg ervoor dat als u met een laptop werkt, u gebruik maakt van een externe muis en toetsenbord en een laptopstandaard (arbowet 5.1).

5. VERMIJD AFLEIDING

Werken vereist meestal een goede concentratie. Of u nu thuis werkt of op kantoor. Zorg dat potentiële bronnen van afleiding u niet uit die concentratie halen.

Let er onder andere op dat u:

- uw smartphone weglegt tijdens uw werkzaamheden;
- emailmeldingen op uw smartphone, tablet, laptop of desktop helemaal uitzet voor minimale afleiding en maximale concentratie;
- een rustige werkomgeving creëert. Liever geen harde muziek maar zachtjes op de achtergrond;
- regelmatig pitstops neemt om uw time-management op orde te krijgen;
- fris en uitgeslapen bent wanneer u aan uw werkzaamheden begint;
- nieuwsflitsen een tijdje uitzet of negeert.

6. MAAK DAGELIJKS EEN LIJSTJE VAN DE DINGEN DIE U WILT DOEN

Begin de dag met een lijstje te maken van wat u die dag wilt gaan doen. Als u niet zeker bent van wat u op een dag wilt doen, dan wordt het heel verleidelijk om maar helemaal niks te doen. Bepaal in elk geval de grotere klussen die u op een dag voor elkaar wilt krijgen. De kleinere taken kunnen dan gedaan worden als de tijd het toestaat.

7. BEPERK DE HOEVEELHEID TIJD DIE U AAN EEN BEPAALDE KLUS BESTEEDT

Mensen zijn tegenwoordig snel afgeleid, zeker wanneer u een klus hebt met een behoorlijke uitdaging of juist wanneer die een beetje saai is om te doen. Als u uzelf betrapt op dagdromen, dwing u dan bijvoorbeeld om in blokken van 10 of 15 minuten aan die klus te werken of gebruik de WORK & MOVE coach voor voldoende pitstops en afwisseling. Het feit dat u ergens een eindpunt inbouwt of pitstop neemt, zorgt voor nieuwe energie.

8. NEEM VOLDOENDE HERSTELMOMENTEN

Het feit dat u thuis werkt betekent niet dat u geen pitstops moet nemen. Maak even een wandeling, pak een kop koffie, geef even aandacht aan uw huisdier, kijk even het nieuws of neem rustig de tijd voor de lunch. Het belang van pitstops is dat u even uw hoofd leeg kunt maken en uw lichaam in beweging brengt. Maak elk uur een kleine wandeling van 5 tot 10 minuten, u laadt uw fysieke en mentale batterij weer helemaal op. Blijf niet de hele dag zitten op uw werkplek.

9. HOUD WERK EN PRIVÉ GESCHIEDEN

Het is essentieel dat u uw werk en privé goed gescheiden houdt. Wanneer u op uw werkplek bent, realiseer u dan dat u daar bent om te werken. Het zal helpen om niet langer te denken "Ik werk thuis", maar in plaats daarvan "Ik ben aan het werk".

'HOUD VOOR UZELF EEN VAST PATROON AAN WANNEER U BEGINT EN STOPT MET WERKEN, DAN KRIJGT U VEEL MEER GEDAAN IN DIE UREN.'

COMMUNICATIE IN CRISISTIJD IS EEN KARAKTERTEST

'CORONA BRENGT DE WARE AARD VAN BEDRIJVEN BOVEN'

In deze periode van onzekerheid ligt alle communicatie onder een vergrootglas. Als het gaat om de maatschappelijke rol van bedrijven is de coronacrisis een ultieme lakmoesproef. "Nu wordt duidelijk wat de in het verleden uitgedragen goede bedoelingen waard zijn," zegt Paul Stamsnijder. "Voor welke waarden staan bedrijven werkelijk, welke moraal houden zij erop na?"

Paul Stamsnijder is oprichter en directeur van de Reputatiegroep. Dit bedrijf ondersteunt organisaties bij het bouwen aan voorkeur en vertrouwen in de samenleving. "Dat doen wij via positionering, professionalisering en profilering. Reputatie speelt daarbij een centrale rol."

Stamsnijder schreef meerdere boeken, onder meer over crisiscommunicatie. *Purpose* (2019) is zijn meest recente boek. "Vakmatig is dit een fascinerende periode. Er wordt geschiedenis geschreven. De mantra voor crisiscommunicatie – denk het ondenkbare – is nu nadrukkelijk aan de orde. Mensen en bedrijven worden geconfronteerd met onvoorziene omstandigheden. De maakbaarheid van ons leven is volledig weg. Controle is een illusie."

VERGROOTGLAS

In deze nieuwe werkelijkheid ligt de communicatie van de overheid onder een vergrootglas. "Rutte c.s. kiezen niet voor een volledige lockdown maar leggen het mandaat bij de burger. Die willen ze met argumenten aanzetten tot gedragsverandering. Al was de reactie aanvankelijk net als in andere landen te laat, de actuele aanpak verdient waardering en heeft veelal het beoogde effect."

Positief is Stamsnijder ook over de fasegewijze benadering die de overheid kiest. "Primair gaat het er nu om hoe we de brand blussen, de fundamentele problemen oplossen. In zo'n fase is het niet verstandig om al te veel vooruit te lopen op de periode daarna. Timing is alles: als je nu te ver op de zaken vooruitloopt, moet je daar later weer op terugkomen."

GEEN WOORDEN MAAR DADEN

Niet alleen de overheid, ook bedrijven moeten spitsroeden lopen. "In feite is alle communicatie nu crisiscommunicatie. We worden teruggeworpen op de vraag, wat ieders rol is in de samenleving. Organisaties moeten heel scherp hebben waar ze voor willen staan

in deze tijden. Dat moet de basis vormen voor hun communicatie en gedrag. Een forse uitdaging, want het betekent dat ze verder moeten denken dan hun eigenbelang."

Stamsnijders advies daarbij is drieledig: houd verwachtingen laag, woorden klein en de moraal hoog. "Loop in de communicatie niet vooruit op de periode na de crisis en wees terughoudend met beloftes.

Door de grote onzekerheid is de kans levensgroot dat deze later niet waargemaakt kunnen worden. Waak dus voor te hooggespannen verwachtingen. Ook zou ik grote termen vermijden. De situatie is al dramatisch genoeg. Wees terughoudend in woorden maar ruimhartig in gedrag. Verkoop geen praatjes maar laat vooral je daden spreken. Bedenk verder dat juist nu heel kritisch wordt gekeken naar de waarden waar je voor staat en beloftes die je in het verleden hebt gedaan. Houd de moraal dus hoog."

SPAGAAT VOOR BANKEN

Tot welke spanning dit kan leiden, blijkt onder meer bij de banken. "Mijn indruk is dat ze alles uit de kast halen om er voor hun klanten te zijn. Als het gaat om maatregelen zijn banken ruimhartig. Dat is goed. In het begin van de crisis werd dit benadrukt door de uitspraak van Rabo-topman Wiebe Draijer dat banken onderdeel van de oplossing zijn. Een sterk statement, maar het zorgt nu wel voor een spagaat. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor banken beperkt. Zij voeren vooral beleid uit en hebben te maken met restricties, ook vanuit de overheid. In de beeldvorming krijgt dan al snel het negatieve sentiment uit het verleden de overhand. En worden banken neergezet als remmende factor. Kortom: ondanks alle goede intenties is het verstandig om voorzichtig te zijn met beloftes."

IN ÉÉN KLAP ONGELOOFWAARDIG

Van goede intenties is geen sprake bij winkelketens als Action en Bijenkorf die de betalingstermijn voor hun

Paul Stamsnijder:
"De maskers gaan af, je ziet nu hoe bedrijven echt zijn."

toeleveranciers eenzijdig fors oprekken. “Hiermee laten deze bedrijven zien dat zij kiezen voor het eigen belang ten koste van hun stakeholders,” aldus Stamsnijder. “Dergelijk gedrag maakt claims over bijvoorbeeld duurzaam ondernemen in één klap volstrekt ongeloofwaardig.”

Dat het ook anders kan, bewijst de KLM. “De luchtvaartmaatschappij is hard geraakt. Tijdelijke contracten zijn niet verlengd, reizigers worden gedupeerd. Toch overheerst begrip voor deze maatregelen. KLM slaagt erin om duidelijk te maken dat ze het belang dient van onze samenleving en de Nederlandse economie. Vooralsnog behoudt het bedrijf het maatschappelijke vertrouwen.”

LAKMOESPROEF

Bovenstaande voorbeelden benadrukken dat de coronacrisis een lakmoesproef vormt voor de maatschappelijke betrokkenheid van organisaties. “Nu wordt duidelijk wat de in het verleden uitgedragen goede bedoelingen waard zijn. Het is een karaktertest. De maskers gaan af, je ziet hoe bedrijven echt zijn. Voor welke waarden staan zij werkelijk, welke moraal houden ze erop na? Zijn ze er ook voor klanten en andere stakeholders in moeilijke tijden?”

FUNDAMENTELE KEUZES

De vraag is vervolgens, wat gebeurt met deze inzichten. Herinneren mensen zich straks nog het gedrag van organisaties en passen zij hun keuzes daarop aan? Stamsnijder is terughoudend. “Als de situatie weer meer min of meer normaal is, ben ik bang dat men al snel weer terugvalt in oud gedrag. De mens is een gewoontedier. Daarom ligt de sleutel tot echte verandering bij de politiek.”

Bijvoorbeeld als het gaat om de waardering voor cruciale functies, beroepen die van invloed zijn op leven en dood. “Het is goed dat we met collectieve applausessies aangeven, achter onze zorgverleners te staan. Maar zo’n statement heeft pas echte impact als het concreet wordt. Dus, scherp geformuleerd: vinden we dat zorgverleners beter beloond moeten worden dan consultants, bijvoorbeeld? Om dergelijke fundamentele keuzes gaat het.”

DUURZAME HERINRICHTING

Stamsnijder hoopt dat straks door de politiek een intensieve discussie wordt gevoerd. “Met als centrale vraag: wat vinden wij belangrijk, wat voor samenleving willen we zijn? Welke vorm van kapitalisme past ons? Cruciaal is dat politici deze discussie niet gebruiken om elkaar vliegen af te vangen. Maar dat er een gezamenlijke ambitie is om te komen tot een duurzame herinrichting van maatschappij en economie. Als dat lukt, zijn de offers van deze crisis niet voor niets geweest.”

COMMUNICATIE IN TIJDEN VAN CORONA

- Wees terughoudend met beloftes. Wek geen verwachtingen die je wellicht niet waar kunt maken.
- Vermijd grote woorden en laat vooral daden spreken.
  - Houd de moraal hoog.

NIET ZOMAAR EEN KANTOORLOCATIE Landgoed Leusderend

Te midden van bossen, sportvelden en wandelpaden, maar op een perfect te bereiken plek midden in Nederland is het statige Landgoed Leusderend dé uitvalbasis voor bedrijven die zich op een unieke plek willen vestigen.

- Pal naast de A28
- Maar liefst 465 parkeerplaatsen
- Bushalte voor de deur
- Luxe uitstraling
- Uitgebreid restaurant
- Talloze sportieve mogelijkheden
- Bosrijke omgeving

BEKIJK LANDGOEDLEUSDREND.NL VOOR BESCHIKBARE RUITES

06 53 697 494 | LEUSDREND 50, LEUSDEN

LEUSDREND

EFFICY CRM

MEER DAN ALLEEN SOFTWARE VOOR KLANTRELATIEBEHEER

Dat de relatie met de klant belangrijk is, dat staat niet ter discussie. Hoe deze optimaal te organiseren, blijkt vaak nog een uitdaging. Een CRM is het kloppend hart van klantrelatiebeheer. Efficy biedt een flexibele oplossing op maat van de behoeften van de klant.

360° KLANTRELATIEBEHEER

Wat Efficy CRM uniek maakt is het 360° atoommodel. Dit zorgt ervoor dat ongeacht vanuit welke entiteit de klant wordt benaderd, er altijd een volledig overzicht en historiek is van de klant, waaronder de gegevens, contacthistoriek, documenten, marketing-campagnes, etc. De gebruiker hoeft nooit meerdere schermen te openen om over de actuele gegevens te beschikken. Dit zorgt voor een tevreden contact met de klant. Efficy CRM is ontwikkeld met de gebruikerservaring als leidraad. Klantrelatiebeheer moet geen ingewikkelde en tijdrovende bezigheid zijn. Het gebruik van templates en geautomatiseerde processen zorgt dat er veel werk uit handen wordt genomen.

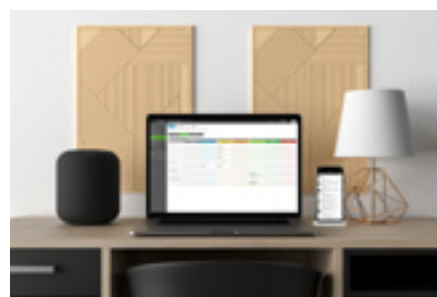

OPTIMAAL SAMENWERKEN, OOK BIJ THUISWERKEN

Door de Coronacrisis is het thuiswerken toegenomen en zal voor een groot deel ook

zo blijven. Naadloos samenwerken betekent toegang hebben tot dezelfde informatie in realtime en waar dan ook. Efficy CRM is 'cloud based,' waardoor medewerkers overal en altijd beschikken over de klantgegevens. Zowel op de laptop, tablet en smartphone, de keuze is aan de gebruiker.

Efficy CRM biedt managers alle tools om de activiteiten op te volgen. Of het nu gaat om de verkoopkansen, klantcontacten of projecten, dankzij de projectmanagement- en rapportagemodules blijft ook het management op afstand up to date.

'WE CARE' GEEN LOZE WOORDEN

Eén van de drie waarden bij Efficy is 'We care'. Door middel van korte lijnen en vaste aanspreekpunten (accountmanager, support, projectleider en trainer) kennen zij de klant. De klant wordt lid van de Efficy familie en wordt betrokken bij de roadmap via webinars, de klantendag en kleinere events waar feedback en in gesprek gaan centraal staan. De activiteiten van hun klanten, zoals TOPA Verpakking (industrie), Zorgdomein (gezondheidszorg) en Accedis (IT), in diverse sectoren bewijzen de flexibiliteit van Efficy CRM.

Dit alles is mogelijk dankzij de 200 medewerkers op vijf verschillende locaties in Europa, waaronder een volledig team in Utrecht. Met regelmatige gamingavonden, raclette, sporten andere activiteiten, geldt voor Efficy 'We care' dan ook evenzeer voor de medewerkers.

Meer weten over Efficy CRM? Neem dan contact op voor een demo op afstand: www.efficy.com.

DE INDRUK

HARD GERAAKT DOOR DE CORONA- CRISIS? DIT IS WAT JE MOET DOEN

Ondernemen is op z'n zachtst gezegd een avontuur in deze tijden. Sinds 18 maart ben je in een klap veel van je (financiële) zekerheden kwijt en vraag je je af: wat nu? Ook bij De Indruk stellen klanten opdrachten uit of zetten contracten on hold. Hoe red je je business en behoud je je klanten? Wij zetten de belangrijkste stappen op een rijtje.

De Indruk helpt al jaren ondernemers en bedrijven met strategie & advies, design, development en marketing. In tijden van economische voorspoed, maar ook in tijden van recessie. Want het werven van klanten en het behouden ervan is altijd belangrijk, juist op dit moment.

Op social media zie je de laatste weken veel marketing- en communicatiebedrijven die adviseren juist nu te investeren in marketing en communicatie, maar: is dat eigenlijk wel verstandig?

Het advies voor jouw bedrijf of organisatie hangt er maar van af van wat je doet en hoe de coronacrisis je business beïnvloedt. Toch is er een aantal zaken dat voor iedere ondernemer het verschil kan maken.

1. COMMUNICEREN, COMMUNICEREN, COMMUNICEREN

Of je nu hard geraakt wordt of dat het allemaal best meevalt: het advies is in elk geval om helder

en duidelijk te zijn over wat (potentiële) klanten van je kunnen verwachten.

Op welke manier kan jouw dienstverlening doorgaan? Kun je al je producten leveren en zo ja: zit daar vertraging op of niet? Welke regels gelden er op jouw fysieke locatie(s)? Zorg ervoor dat je een goed verhaal hebt dat ook goed vindbaar is op je website. Er is al onzekerheid genoeg: klanten willen weten waar ze aan toe zijn.

‘WIJ DRAAIEN GEWOON DOOR’ IS OÓK EEN BERICHT DIE HET WAARD IS OM TE VERSPREIDEN

Zelfs als jouw business doordraait als usual, zou je daar over kunnen berichten. Want het is maar de vraag of jouw klanten weten dat ze gewoon nog orders kunnen plaatsen en jou gewoon nog om advies kunnen vragen.

Wat crisiscommunicatie betreft kunnen we veel leren van onze regering en het RIVM. Een van de opvallende dingen is dat zij hun communicatie opdelen in hapklare brokken op van tevoren geplande momenten. In tijden van onzekerheid is het dan in elk geval prettig te weten wanneer er een nieuwe update komt en wanneer er nieuwe beslissingen genomen zullen worden.

Een ander leerpuntje is de uitgebreide onderbouwing voor beslissingen. Zeg niet: ‘Deze levering is op dit moment niet mogelijk’, maar leg uit waarom de levering is vertraagd en wanneer je terugkomt met nieuwe informatie hierover.

2. PAK JE WINST, MET WAT ER NOG WEL KAN

In een crisis als deze heb je de neiging veel na te denken over wat er niet meer kan. Maar natuurlijk is er ook veel wat nog wel kan. Zijn er onderdelen van jouw bedrijf die min of meer ongehinderd door kunnen draaien? Investeer daar dan in. Of zoek slimme alternatieven voor de normale gang van zaken.

Soms moet je accepteren dat de zaken er anders voor staan. Enkele klanten van ons bieden opleidingen en trainingen aan en moesten noodgedwongen omschakelen naar een online equivalent daarvan. Echter: alleen de klant die bereid was ook in prijs te dalen (een online training is immers minder waard) heeft nu nog deelnemers. Met andere woorden: bedrijven die in staat zijn om flexibel te reageren op marktomstandigheden zullen deze crisis overleven. Heb je een frisse blik nodig van een buitenstaander op wat er nog wel kan in jouw bedrijf? Wij denken graag met je mee!

3. GRIJP DE KANSEN DIE ER LIGGEN

Het voelt nog een beetje onethisch, maar deze coronacrisis biedt ook weer kansen voor ondernemers. Mensen hebben bijvoorbeeld behoefte aan bezorging aan huis, online vermaak, beschermingsmiddelen en manieren om thuis in beweging te blijven. Vraag dat maar aan de leveranciers van trampolines en fitnessapparatuur! Ook bedrijven die inspringen op de komende anderhalve meter-economie doen gouden zaken.

Inhaken op het coronavirus door als bedrijf steun te betuigen aan de zorg is inmiddels veel gedaan en zeker ook terecht. Maar hoe kun je onder de aandacht blijven, zonder de platgetreden paden te bewandelen?

Je moet out-of-the box durven denken om nieuwe (marketing)kansen te vinden voor jouw bedrijf. En laten wij daar bij De Indruk nou net heel goed in zijn... Een online denktank nodig om je te voorzien van goede ideeën? Je weet ons te vinden.

4. BEREID JE VOOR OP HET POST-CORONA TIJDPERK

Voor sommige bedrijven betekent deze periode vooral: stilzitten en hopen dat je het financieel overleeft. Maar hoe ziet de wereld eruit na de coronacrisis?

Onze klanten uit de wereld van werwing en selectie bereiden zich alvast voor op de omslag van een tekort aan goed personeel naar een tekort aan beschikbare banen. Als je een horecabedrijf hebt of in het toerisme werkzaam bent, zou het wel eens kunnen zijn dat je het na de coronacrisis extra druk krijgt. Mensen missen nu etentjes, uitjes en vakanties. Die willen ze graag later inhalen. Ben jij in staat hier voldoende van te profiteren zodat je toch nog wat van de gedorven inkomsten terug kunt halen?

BEN JIJ IN STAAT TE PROFITEREN VAN EXTRA DRUKTE ALS DE CORONACRISIS VOORBIJ IS?

Voor sommige bedrijven geldt dat het wellicht slim is om budgetten die nu gereserveerd zijn voor advertenties, op een later moment in te zetten. Andere bedrijven kunnen nu juist profiteren van de lagere kosten per klik. Op social media zijn enorme successen te behalen, puur en alleen omdat de socials de laatste weken veel intensiever bezocht worden dan eerder.

Hoe het ook zij: alle bedrijven moeten zich voorbereiden op de nieuwe realiteit van de anderhalve-meter-economie. Hoe ziet jouw bedrijf en jouw dienstverlening eruit als je voortdurend anderhalve meter afstand houden moet? De Indruk denkt graag met je mee.

TON VELDHIJZEN, ILOMARJO COACHING & ADVIES, OVER GRENZEN STELLEN

‘VOED JE OMGEVING OP’

Vaak speelt het zich onbewust af, aan beide kanten: mensen overschrijden je grenzen en je laat het gebeuren. Keer op keer? Dan moet je in actie komen, dat wil zeggen op zoek gaan naar je eigen identiteit met de bijbehorende kernwaarden en die de hoogste prioriteit geven. Ilomarjo coaching & advies wijst mensen de weg die hiermee worstelen.

“Dit onderwerp boeit me elke keer weer”, zegt coach Ton Veldhuizen, die zich in een eerdere carrièrefase als manager in een grote organisatie steeds meer voor intermenselijke relaties begon te interesseren en besloot om zich daarop te gaan focussen. “Als je tot het inzicht komt dat je grenzen moet stellen, volgt als eerste een aantal vragen: waar liggen ze?, waarom respecteren anderen ze niet?, wat vind je belangrijk in het leven?, hoeveel waarde hecht je aan wat anderen van je denken?, wie ben je zelf? Je identiteit, dus. Ja, daarmee leg je jezelf de grote vragen van het leven voor. Iedereen wil erbij horen, gezien worden. We kennen allemaal wel de situatie van het kind dat als laatste overblijft bij het kiezen van spelers in de sportles. Dat voelt niet goed. De mens is gebouwd voor relaties, wat we in deze coronatijd extra goed merken, nu we elkaar veel minder zien. Vlak ook de invloed van sociale media niet uit. Mensen delen vooral hun successen, de positieve kanten van het leven en dat legt een behoorlijke druk op anderen. Facebook, ik noem het vaak Feestboek.”

MASKER

Het gaat volgens Veldhuizen diep in de basis om het ervaren van erkenning en waardering, in de hoop af en toe een compliment te krijgen. “Iedereen vindt dat schouderklopje leuk, ook al lukt het de een beter dan de ander om het in ontvangst te nemen. De vraag luidt echter: ben je erop uit en zo ja, pas je daar je gedrag op aan? Of sta je voor wie en wat je bent en ga je gewoon aan het werk? In principe voldoet dat laatste, want bijna

iedereen heeft de intentie om zijn taken goed uit te voeren, tenzij er een bepaalde onvrede speelt. Kortom, blijf je dicht bij jezelf of kruip je in de rol waarvan je denkt dat je omgeving die graag wil zien? Hoe congruent ben je van binnen en van buiten? Wil je koste wat het kost de ander pleasen uit angst om er niet bij te horen of een slechte beoordeling te krijgen? Als je er zo in staat, ook bij de sportclub en thuis, zet je elke keer een ander masker op en kun je nooit meer je echte ik laten zien.”

MORALITEIT EN INTEGRITEIT

Veldhuizen waarschuwt voor een gevaar dat op de loer ligt, namelijk situaties waarin je in gewetensnood komt. “Wat doe je op het moment dat je leidinggevende van je vraagt een brief aan klanten op te stellen met een inhoud waarvan je weet dat die leugens bevat? Dan gaat het ineens over moraliteit en integriteit. Ben je bereid om je kernwaarden te verloochenen, alleen maar voor de goedkeuring van de baas en dat zakje geld aan het eind van de maand? In dat geval leid je een transactioneel leven, gebaseerd op het principe van ‘voor wat hoort wat’. Ik sprak een tijdje geleden iemand die ontslag had genomen omdat hij zich niet kon verenigen met het feit dat zijn werkgever de klanten belazerde, waaraan hij zijn medewerking moest verlenen. Natuurlijk, iedereen wordt beïnvloed door zijn omgeving. Die vormt je, maar mag je nooit misvormen. Ken en erken dus je eigen grenzen, waarden en normen. Vraag jezelf eens af of je altijd binnen de lijntjes moet kleuren om erbij te horen.”

DILEMMA

Dat laatste voelt voor veel mensen toch juist veilig? “Klopt”, bevestigt Veldhuizen. “Je hoeft ook niet per se boven het maaiveld uit te steken als dat niet bij je past, zolang je maar wel je grenzen bewaakt. Het kan gebeuren dat anderen daar net overheen gaan, met een vervelende opmerking, waarvan je denkt: ‘Ach, het is de moeite niet waard om me daar druk over te maken.’ De eerste keer misschien niet, maar als het vaker voorkomt ga je al die ergernissen opkroppen en volgt op een dag het moment waarop je ontploft. Dát veroorzaakt schade. Geef liever tijdig aan: ‘Ik wil dit niet’, dan houd je jezelf beheerst en maakt direct de boodschap duidelijk van ‘tot hier en niet verder’. Ja, soms horen daar consequenties bij en ik snap heel goed dat dat een dilemma opwerpt, maar hoe serieus neem je jezelf? Als er op een dag een vreemde in je huiskamer staat die ongevraagd je laptop meeneemt, dan pik je dat toch ook niet? Wanneer anderen de grenzen die jij aangeeft niet respecteren, moet je op zoek gaan naar een andere omgeving, naar een plek waar je wél hoort.”

‘IK HOUD MENSEN DE SPIEGEL VAN HET LEVEN VOOR EN HELP ZE OP WEG OM HUN GRENZEN TE BEPALEN.’

VRAAG HET AAN JOCHEM

Voor hij met Ilomarjo coaching & advies startte, vervulde Veldhuizen leidinggevende functies in het bedrijfsleven. “Managers - ikzelf destijds niet uitgezonderd - hebben de neiging om te drukken totdat je piept, dus je grenzen aangeeft. Daarmee ontstaat het risico van een spanningsveld tussen belasting en belastbaarheid, dus is het zaak om op tijd te piepen, wil je niet in een burn-out belanden. Bedenk dat die leidinggevende daar zit om het jou mogelijk te maken je werk goed uit te voeren. Als hij of zij misbruik van jou maakt, ondanks dat je duidelijke grenzen stelt, moet je je conclusies trekken en een andere baan zoeken. Overigens gebeurt het niet altijd bewust. Er ontstaat een automatisme, zoals het reclamespotje ‘Vraag het aan Jochem’ treffend weergeeft. Mensen om

je heen weten jou telkens te vinden voor een taak, terwijl ze je assertiever ingestelde collega met rust laten, die ook gewoon aan het einde van de maand zijn salaris overgemaakt krijgt.”

MOED VERZAMELD

Cliënten die bij Ilomarjo een coachings-traject rondom dit thema volgen krijgen aan het begin een simpele case voorgeschoteld. “Ik laat ze nadenken over de volgende vraag: ‘Wat vind je het belangrijkste in je leven?’ Vaak antwoorden ze dat ze hun gezin vooropstellen. Toch klopt er iets niet als ik vervolgens hoor dat ze elke week een aantal avonden overwerken, nog los van het feit dat je schrikt wanneer je dat gaat terugrekenen naar het uurloon. Je kunt je wel ergens verantwoordelijk voor voelen, maar ben je dat ook? Ik houd mensen de spiegel van het leven voor en help ze op weg om hun grenzen te bepalen. Dat moeten ze wel zelf doen; ik fungeer als een vliegwiel om een ontwikkelingsproces op gang te brengen. Er breekt dan best een lastige tijd aan, zeker in het begin. Heb je net de moed verzameld om af en toe ‘nee’ te

zeggen, legt je omgeving toch weer druk op je, met het risico dat je uiteindelijk zwicht. Sommige mensen die leren om grenzen te stellen slaan als een pendule naar de andere kant door en reageren op het botte af, wat de omgeving natuurlijk niet verwacht. ‘Wat is er met jou aan de hand?’ Tip: oefen in een veilige omgeving, bijvoorbeeld thuis. Laat anderen reflecteren op je gedrag in zulke situaties.”

EVEN NADENKEN

Mensen vinden het vaak moeilijk om goed en overtuigend de boodschap te formuleren dat hun grenzen bereikt worden. “Niet iedereen heeft zijn woordje direct klaarstaan”, bevestigt Veldhuizen. “Het kan, zeker in het begin, helpen om te zeggen: ‘Daar wil ik even over nadenken’ of ‘het komt me nu niet uit, maar morgen maak ik er graag tijd voor.’ Vindt de ander het niet snel genoeg gaan, vraag je dan af of het uitvoeren van de taak wel onder jouw verantwoordelijkheden valt en of iemand dit redelijkerwijs van je mag verlangen. Als je manager er een handje van heeft om telkens vijf minuten voor aanvang van een meeting jouw input te vragen, ligt de basis van het probleem niet bij jou als je te druk bent met andere zaken. Voed je omgeving op, zoals de overheid dat nu ook met de maatschappij doet in het kader van de coronabestrijding. Mensen gedragen zich, omdat ze het nut ervan inzien. Geef dus overtuigende argumenten en denk af en toe eens aan het zinnetje ‘moet ik dit nu doen?’ Vijf woorden en op elk daarvan kun je de klemtoon leggen. Nogmaals, het begin is het moeilijkst, maar op de lange termijn gaan mensen je grenzen accepteren. Doen ze dat niet, zoek dan een andere omgeving die beter bij je past. In beide gevallen neem je jezelf en je eigen kaders serieus, het belangrijkste van alles.”

Meer informatie: www.ilomarjo.nl

Industrieel coderen, 100% onderhoudsvrij!

Bent u ook uw (te) dure CIJ continu ink-jet printer(s) beu. Bekijk dan eens deze compacte industriële Anser U2-Pro-S printer welke geschikt is om te printen op PET, Nylon, Aluminium, metaal, glas & karton. T.o.v. CIJ printers heeft u hiermee meer dan 30% kostenbesparing!

De Pro-S werkt met cartridges (Hewlett Packard), diverse kleuren waaronder zwart, wit en geel.

Compleet met software, verstelbeugels en afstandsbediening:

NU € 1.275,-

Wat mag u van de Witt EVS verwachten ?

Maatwerk, veel standaard verpakkingssystemen uit voorraad en ... het leveren dan wel engineeren van een eindverpakkingssysteem waarmee u écht geholpen bent. Test het zelf, leg uw wens op tafel en laat u daarna verrassen.

ZOEKT U ASSISTENTIE OM UW ONBETAALDE FACTUREN TE INNEN?

NDA Collect neemt taken van uw debiteuren-administratie over. NDA Collect is uw klant behulpzaam en heeft oog voor wat er in de samenleving speelt.

De ondersteuning van NDA Collect:

- ✓ verlicht de taken van uw eigen administratie
- ✓ verkort uw DSO
- ✓ professionaliseert uw processen
- ✓ verbetert de liquiditeit van uw bedrijf

NDA **Collect**
Vooruitgang telt

NDA Collect is een handelsnaam van NDA Incasso B.V., in Amersfoort. Specialisten in debiteurenbeheer en incassodiensten.

Bezoek de website www.nda-collect.nl voor meer informatie en een aantrekkelijke kennismakingsactie. U kunt ook bellen op 033-4538945

We ♥ PrintMedia

Houdt u ook zo van schitterend drukwerk, scherpe prijzen en uitstekende service? Neem nu contact op en ondervind zelf de geweldige kwaliteit van ons Nederlands/Baltisch traject: optimaal van boom tot deur.

WORDEN UW FACTUREN OOK NU NOG OP TIJD AFGEHANDELD?

In de situatie dat de meeste werknemers gedwongen vanuit huis werken, moeten organisaties zich in korte tijd aanpassen. Hebben medewerkers de tools voorhanden om elkaar en hun klanten te bereiken? Hebben ze toegang tot alle data en documenten om hun werk thuis te doen? Is uw financiële afdeling in staat om ook vanuit huis te opereren? Deze situatie nodigt uit om de processen op uw financiële afdeling onder de loop te nemen. Zijn er processen die voorheen tot weinig problemen leidden, maar die nu verre van efficiënt verlopen?

DE RISICO'S VAN EEN HANDMATIG FACTUURVERWERKINGSPROCES

Neem bijvoorbeeld het verwerken van facturen. In veel organisaties verloopt dit nog voor een deel handmatig. Gegevens worden door een medewerker overgetypt en de papieren factuur verdwijnt in een ordner. Of de gegevens van de factuur worden door middel van OCR software gescand om digitaal te worden verwerkt. Ook al is dit proces foutgevoelig en tijdrovend, het werkt normaal gesproken best goed.

Dit is anders met thuiswerken. Om te voorkomen dat processen stil komen te liggen is een financieel medewerker gedwongen naar kantoor te gaan om de facturen te verzamelen tussen de post en deze mee naar huis te nemen. Dit brengt de nodige risico's met zich mee:

- Facturen kunnen kwijtraken;
- Facturen kunnen in handen vallen van iemand buiten de organisatie;
- Facturen worden waarschijnlijk later verwerkt dan gebruikelijk/noodzakelijk is.

De gevolgen zijn niet te overzien:

- Bedrijfsgevoelige informatie belandt per ongeluk op straat;
- De betalingstermijn verstrijkt en dat levert boetes op;
- Bepaalde diensten of producten worden later dan noodzakelijk geleverd.

Daar zit u zelf, uw organisatie, maar ook uw leverancier niet op te wachten.

GOEDKEUREN VAN FACTUREN

Het laten controleren van de factuur door één of meerdere budgethouders is een stuk lastiger geworden. Hoewel dit proces ook op kantoor geregeld tot frustraties leidde, is het gezien de

huidige omstandigheden onbegonnen werk wanneer u nog van papieren facturen gebruik maakt.

Een financieel medewerker scant een factuur, mailt deze naar de budgethouder, moet wachten tot hij of zij het heeft gezien en goedgekeurd... daar gaat al gauw een paar dagen overheen. En wat als de budgethouder de factuur moet goedkeuren aan de hand van een contract dat veilig is opgeborgen in ordner op kantoor? Het proces was misschien al niet zo efficiënt; het is nu een onwerkbaar situatie geworden. Hoe zorg je ervoor dat alle facturen tijdig worden goedgekeurd en betaald?

AUTOMATISEREN VAN FINANCIËLE PROCESSEN

Dit is hét moment om te overwegen de financiële processen zo veel mogelijk te automatiseren. Om problemen op de korte termijn op te vangen, maar met mogelijkheid voor uitbreiding om ook op de lange termijn beter inzicht te krijgen en daarmee de directie van strategisch advies te voorzien. In 5 dagen kunt u 'up and running' zijn. Kijk voor meer informatie op www.easysystems.nl/thuiswerken.

39

Easy Systems

**VAN PAPIEREN PROCES
NAAR DIGITAAL
FACTUREN VERWERKEN
HET ANTWOORD OP THUISWERKEN**

Stappenplan op easysystems.nl/thuiswerken

GEZONDE ONTWIKKELING BVS SOCIAAL METAAL, OOK IN CORONATIJD

'DE REGELMAAT IS ZO BELANGRIJK'

Bedrijvigheid genoeg bij BVS Sociaal Metaal, waar gemotiveerde mensen met een arbeidsbeperking halffabricaten en eindproducten vervaardigen. "De regelmaat is voor hen zo belangrijk", zegt directeur Jolanda van Soest. De omstandigheden laten het volgens haar toe om door te draaien in coronatijd en de opdrachten blijven binnenstromen.

DOEL EN DAGRITME

The show must go on. “Onze werkplaats biedt genoeg ruimte om anderhalve meter afstand tussen de collega’s te bewaren. We vinden het erg belangrijk om door te draaien, niet alleen vanuit economisch oogpunt, maar vooral om bij de mensen de regelmaat erin te houden, met een doel en een dagritme. Daarbij speelt mee, voor de een meer dan voor de ander, dat ze vaak een klein sociaal netwerk hebben om in hun vrije tijd op terug te vallen. Het geeft hen energie om iets te betekenen en dagelijks collega’s te treffen. Voor enkele medewerkers zit dat er helaas tijdelijk niet in. Zij vallen medisch gezien in de risicogroep en moeten tot nader order thuisblijven, wat wij best merken in onze capaciteit, aangezien we volop werk aangeboden krijgen. Sterker nog, er staat momenteel een vacature uit voor een lasser. Liefst iemand met een arbeidsbeperking, want zeker in deze coronatijd vallen mensen in deze doelgroep eerder buiten de boot in het bedrijfsleven.”

Knippen, zetten, ponsen, frezen, lassen, boren, tappen, overall zie je mensen hun talenten benutten. Daarmee bouwen ze, veelal na een moeilijke periode in hun leven, in een beheersbaar tempo aan hun toekomst. BVS Sociaal Metaal in Veenendaal geeft hen de ruimte om zich te ontwikkelen binnen een veilige omgeving, met een goede en vooral persoonlijke begeleiding, die in deze coronatijd extra aandacht vraagt. “Sommige medewerkers zijn bezorgd of onrustig over de situatie”, legt Van Soest uit. “Ze zitten met vragen of willen even hun verhaal kwijt. Anderen vinden het fijn om juist even afleiding te krijgen, om aan andere dingen te denken. In de huidige omstandigheden kunnen ze vaak niet bij vrienden en familie terecht. Wij maken hen ook wegwijs in de coronamaatregelen en vertellen hen wat er in de wereld gebeurt, zeker de mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. Kortom, we nemen de tijd om met iedereen te praten.”

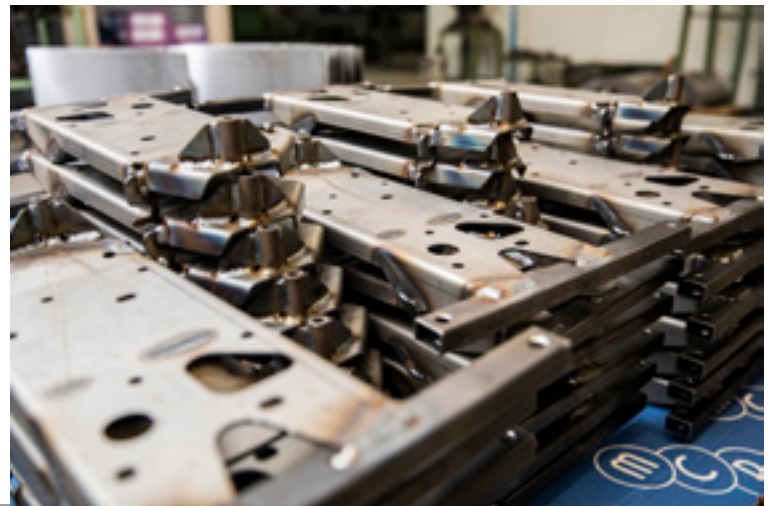
NIET ZO INGEWIKKELD

Het creëren van een veilige werkomgeving onder de huidige maatschappelijke omstandigheden blijkt bij BVS Sociaal Metaal niet zo ingewikkeld. Van Soest: “Naast schriftelijke instructies maken we via pictogrammen en duidelijke lijnen die anderhalve meter afstand aangeven duidelijk wat wel en niet mag. Visualiseren, dus. Verder praten we er veel over en attenderen we de mensen op hygiëne, zoals regelmatig handen wassen. Gelukkig beschikken we over een ruime kantine, waar we alleen wat stoelen hebben hoeven weghalen. Overigens gaan we deze plek nu centraliseren in combinatie met ons andere bedrijf, Erba Plaatbewerking, met een mooie vernieuwde ruimte inclusief was- en kleedgelegenheid. Daarmee zorgen we ervoor dat de medewerkers van beide organisaties straks minimaal één keer per dag samen kunnen pauzeren, om het wij-gevoel te versterken. Ze kennen elkaar al enigszins van feestjes en van de barbecue’s voor de vakantiesluiting. Via een gezamenlijke kantine willen we meer interactie tot stand brengen, wat uiteindelijk voor iedereen ontzettend belangrijk is.”

GEWOON METAALBEDRIJF

BVS Sociaal Metaal bestaat nu twee jaar en heeft een duidelijke identiteit geformuleerd: een veilige werkomgeving voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maar richting opdrachtgevers vooral ook een professionele organisatie die hoge kwaliteitsnormen

hanteert en qua planning het credo ‘afpraak is afspraak’ huldigt. “Een deel van onze klanten kiest heel bewust voor dit laatste en beschouwt het maatschappelijk aspect als een mooie toegevoegde waarde,” vertelt Van Soest. “Het andere deel zet in de eerste plaats vanuit de MVO-gedachte opdrachten bij ons uit en dan zie je dat we een groter verzorgingsgebied bedienen, tot ver buiten de regio. Sommige klanten komen bij ons uit omdat ze voor overheden werken, maar hun ervaringen zijn blijkbaar zo positief, dat ze ons ook inschakelen op de momenten dat dat niet speelt. In de eerste plaats profileren we ons als een gewoon metaalbedrijf, waar de mensen het verschil maken.”

KLEINE STAPPEN

Om de kwaliteit te bewaken besteedt BVS Sociaal Metaal continu aandacht aan de ontwikkeling van de medewerkers. "Ieder op zijn eigen niveau, met kleine, overzichtelijke stappen. We willen uiteindelijk van A naar Z, maar dat delen we op, met tussentijdse gesprekjes over de voortgang. Eerst van A naar B, waarbij we duidelijk benoemen welke vooruitgang iemand boekt. Dat houdt het plezier erin en maakt het behapbaar, ook voor mensen met concentratiestoornissen. Daarna geldt de kracht van de herhaling en ook dat is effectiever wanneer je iemand kleine stappen laat nemen. We hebben een extra begeleider in de werkplaats aangenomen om dit in goede banen te leiden, iemand met veel ervaring in dit vakgebied en tevens goede sociale

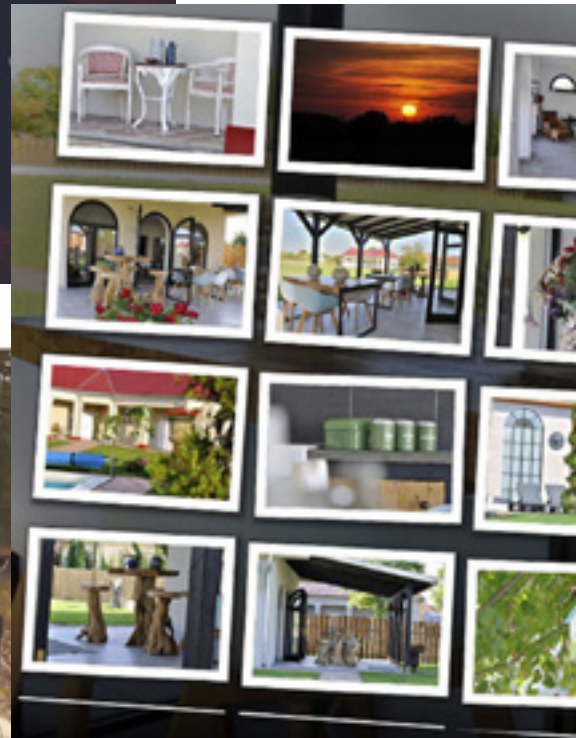
'ALS JE HET GOED DOSEERT, VINDT IEDEREEN HET FIJN OM IETS TE LEREN'

vaardigheden. Soms organiseren we compacte groepslessen, om mensen beter te leren meten of tekeningen te lezen. Verder ontwikkelen ze zich in de praktijk, zoals op het gebied van materiaal-kennis. Ze krijgen er vanzelf een gevoel bij wanneer je iets tastbaar maakt, bijvoorbeeld wat een 20-bij-20-koker inhoudt. We laten de medewerkers ook weleens dingen opzoeken. Als je het goed doseert, vindt iedereen het fijn om iets te leren."

ZONDER RUIS

"Mensen ontdekken hun talenten, verleggen hun grenzen en durven steeds meer vragen te stellen," vervolgt Van Soest. "Je ziet hun gevoel van eigenwaarde stijgen, iets dat wij bevorderen door hen als volwaardige medewerkers te portretteren op Facebook en Instagram, wat heel leuke reacties oplevert. In het werk benoemen we duidelijk wat goed gaat en wat beter kan. Kritiek leveren ligt best gevoelig, daarom moet je de boodschap helder en eenduidig formuleren, zonder ruis en zonder verhaal eromheen. Dan weet iemand waar hij aan toe is en hoeft hij er niet verder over te piekeren. We geven daarbij ruimte om eigen ideeën in te brengen: 'Hoe zou je ervoor kunnen zorgen dat je elke dag op tijd komt?' Bij een zelf aangedragen oplossing - in dit geval misschien een wekker kopen - zie je meer bereidheid om die op te volgen, bovendien valt iemand er makkelijker op aan te spreken. Bij positieve prestaties en zichtbare groei delen we heel gerichte complimenten uit. Zit een medewerker er even doorheen, dan helpt het om te zeggen: 'Kijk eens wat je allemaal weet te bereiken. Je levert mooie producten af en hebt een heel nieuw vak geleerd.' Dat geeft energie, ook bij ons."

Meer informatie: www.bvs-sociaalmetaal.nl

VMMF

VAN MUNSTER MEDIA FACTORY ONE-STOP CONTENTFABRIEK

De Van Munster Media Groep houdt zich al jarenlang bezig met het vervaardigen en uitgeven van consumenten- en vakbladen, het bouwen van websites en -shops en eigenlijk alles wat met tekst en beeld te maken heeft. Omdat de vraag vanuit externe bedrijven op dat gebied maar bleef groeien, is nu de Van Munster Media Factory (VMMF) opgericht. Een bedrijf met alle disciplines onder één dak, dat is gespecialiseerd in het creëren en beheren van media in de breedste zin van het woord. “We zijn veel meer dan een standaard reclamebureau”, aldus directeur Michael van Munster.

Waar het voor de Van Munster Media Groep ooit begon met ‘alleen’ het maken en uitgeven van consumenten- en vakbladen, zijn de werkzaamheden door de jaren heen flink uitgebreid. Naast ‘papier’ kwam ‘digitaal’ en dat bracht volop nieuwe kansen en speelvelden met zich mee. Uiteraard werd voor de eigen merken volop content gemaakt in zowel woord als beeld, maar ook andere bedrijven schakelden steeds vaker de diensten van het Nijmeegse bedrijf in. “Niet alleen om teksten te schrijven en bijbehorende fotografie te verzorgen, maar steeds

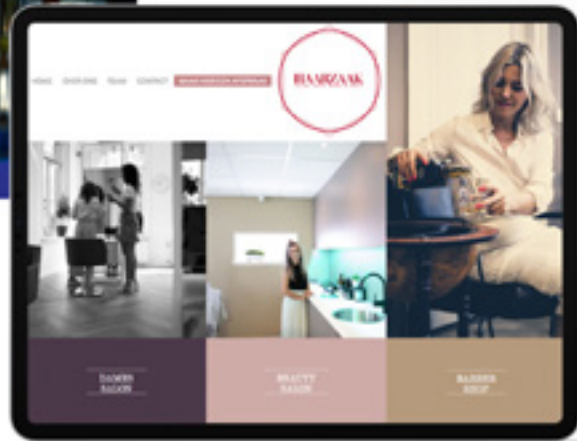
vaker ook om complete huisstijlen, marketingplannen, websites of webshops te ontwikkelen én maken”, vertelt directeur Michael van Munster desgevraagd. “Alles wat we samen met de klant bedenken, kunnen we vervolgens namelijk daadwerkelijk in eigen huis realiseren.”

VAN BEGIN TOT EIND

De term ‘one-stop shop’ klinkt soms bijna als een dooddoener, maar is wel de omschrijving die precies omvat wat VMMF is op het gebied van het creëren en beheren

van media. "We kunnen onze opdrachtgevers helpen met elke gewenste media-uiting, of het nu online of offline is", legt Van Munster uit. "Onze tekstschrijvers, webdevelopers, marketingexperts en grafische creatievelingen denken mee met onze klanten. Samen met die klanten bepalen ze welke middelen het beste passen bij de doelstellingen en hoe de concurrentiepositie het best versterkt kan gaan worden. Dat kan van heel klein, het ontwerpen van een logo of het schrijven van een tekst bijvoorbeeld, tot heel groot. We heb-

ben namelijk al diverse bedrijven begeleid vanaf het allereerste begin tot het succesvolle bedrijf van nu."

ALLES ONDER ÉÉN DAK

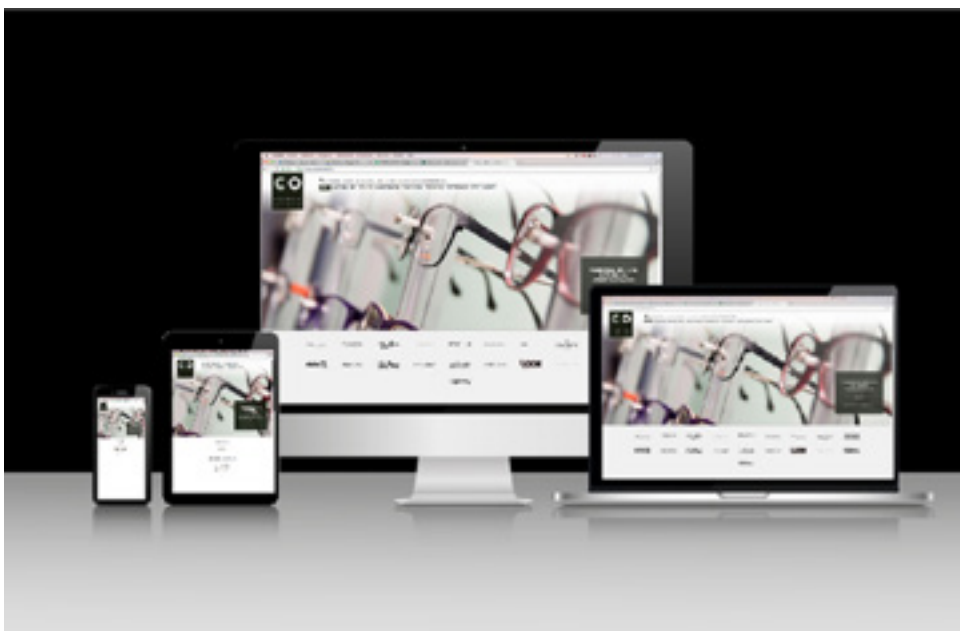
Het team van VMMF kan bogen op een karrevracht aan ervaring. Voor de uitgeverstak van de Van Munster Media Groep wordt al meer dan vijftien jaar lang content gemaakt

voor magazines, online platforms en externe bedrijven. Dat laatste zal nu alleen nog maar meer gaan worden. "Opdrachtgevers kunnen voor veel verschillende zaken bij ons terecht. Ontwerp, fotografie, tekst, webdesign en websitebouw, online marketing, mediaplanning, drukwerk, video...maar ook voor het beheer of een analyse van je social media kanalen kun je bij ons aankloppen", legt Van Munster uit. "Wat dat betreft zijn we veel meer dan een standaard reclamebureau. We hebben letterlijk alle disciplines onder één dak zitten en kunnen dus bijzonder snel schakelen en creatieve ideeën omzetten in tastbare en zichtbare resultaten."

WEBDEVELOPMENT

Naast het echte 'content creëren', verwacht Van Munster ook flink verder te groeien op het gebied van webdevelopment. "Daarmee bedoelen we feitelijk alles wat met internet te maken heeft", geeft hij aan. "Of het nu een eenvoudige website is voor een lokale hobbyclub, een uitgebreid en geautomatiseerd handelsplatform of alles daar tussenin, we kunnen het allemaal verzorgen. Onze ontwikkelaars hebben tientallen jaren ervaring, hebben het begin van het internet nog meegemaakt. Zo loop je als opdrachtgever dus nooit achter de feiten aan."

Meer informatie is te vinden op www.vmmf.nl

AH CUSTOMS

‘GOED VOORBEREID EXPORTEREN, SCHEELT VEEL GELD’

Stel je wilt als ondernemer goederen exporteren naar landen buiten de EU, zoals de Verenigde Staten, Brazilië of Zwitserland. Dan krijg je met douaneformaliteiten te maken. Op dat gebied heeft André van de Haar zich met AH Customs in Ede sinds 2018 ontwikkeld tot een betrouwbare partner. AH Customs fungeert als smeerolie in de papierwerkmaschine bij internationale handel.

Binnen veel branches verandert er veel in coronatijd, maar voor AH Customs, dat Van de Haar zo'n anderhalf jaar geleden zelf startte, is veel hetzelfde gebleven. Ook het groeiende klantenbestand. AH Customs helpt inmiddels meer dan 120 klanten met het in orde maken van alle benodigde papieren om goederen te importeren naar Nederland en te exporteren naar buiten de EU. AH Customs regelt de import- en exportdocumenten en oorsprongsdocumenten. Voor de oorsprongsdocumenten heeft AH Customs een softwareprogramma waarmee klanten ook zelf Eur1 certificaten, certificaten van oorsprong en legalisaties kunnen opmaken.

GELD BESPAREN

“Goed voorbereid exporteren, scheelt veel geld”, zegt Van de Haar. “Wij denken mee met klanten, zijn snel en flexibel. Wij verzorgen import- en exportaanvragen voor goederen van en naar Nederland. Als je bijvoorbeeld machines naar Brazilië wil exporteren vanuit Nederland dan zorgen wij voor het exportdocument en de benodigde oorsprongscertificaten zodat die producten Europa zonder vertraging kunnen verlaten.”

“Nadat wij de factuur, paklijst en aanvullende gegevens van de klant ontvangen, maken wij het uitvoerdocument op. Daarnaast verzorgt AH Customs voor steeds meer klanten ook het transport, veelal naar Zwitserland. Dat komt mede doordat wij dan alleen het laad- en losadres extra nodig hebben en alle documenten achter de schermen regelen met transporteurs. Hierdoor hoeft de klant alleen de factuur en paklijst aan te leveren en regelt AH Customs de rest.”

Binnen Europa is er vrij verkeer van goederen, maar er zijn ondernemers die vergeten dat IJsland, Noorwegen, Liechtenstein en Zwitserland landen zijn waar geen vrij verkeer van goederen is. Die landen hebben een samenwerkingsverband genaamd EVA, de Europese Vrijhandelsassociatie. “Stel je koopt een auto in Zwitserland en die komt naar Nederland. Dan moet je 10 procent invoerrechten betalen. Maar als je een EUR1 certificaat laat opmaken als de auto in de EU is geproduceerd, dan vervallen de invoerrechten. Bij een auto van 10 duizend euro kan dat duizend euro schelen”, vertelt Van de Haar.

KORTE LIJNTJES

“Veel ondernemers besteden het opmaken van de documentatie voor de import- en export van hun goederen liever uit aan een douane-expediteur. Ze worden zo ontzorgd en kunnen zich focussen op hun eigen werkgebied. Vaak komt een klant bij ons op het moment dat ze een zending moeten gaan exporteren naar een land buiten de EU. Dan adviseren we de klant en helpen we ze door het proces. We regelen de douanedocumentatie en als die wens er is doen we het transport erbij.”

AH Customs heeft een trouwe klantenkring in de regio Ede, maar werkt inmiddels samen met veel ondernemers door heel het land. “De oorsprongsdocumenten vragen we digitaal aan en versturen deze per post naar de klant of rechtstreeks naar de ontvanger buiten de EU. Ik merk dat we ondanks de coronatijd gewoon door blijven groeien. Dit komt doordat we online goed vindbaar zijn en daarnaast komen er steeds meer klanten bij ons door

mond-tot-mondreclame. Als een ondernemer aan een andere ondernemer vertelt over onze goede en snelle service dan is dat de beste reclame die je je kunt bedenken.”

BREXIT

Met de Brexit in aantocht, op 1 januari 2021, wil Van de Haar zijn klanten ook voorbereiden op wat komen gaat in de handel met het Verenigde Koninkrijk. “Er is nu nog niets veranderd omdat ze nog aan het onderhandelen zijn over een handelsverdrag. Formeel zijn de Britten uit de EU, maar nog niet uit de douane-unie. Het is belangrijk om hier als ondernemer nu al op in te spelen. Werk je als ondernemer samen met een douane-expediteur die de douanedocumenten regelt? Is de oorsprong van alle producten bekend en ligt dit vast? Welke incoterm wordt er gebruikt? Als dit nog niet het geval is, is het verstandig om hier zo spoedig mogelijk mee te beginnen. Nu geen aandacht geven aan die Brexit-wijzigingen levert na 1 januari 2021 veel gedoe op. Als je als ondernemer alles tijdig regelt en de procedures kent, ben je als exporteur mogelijk ook jouw concurrent te slim af, als die te lang wacht. Iedereen wil snel en zonder zorgen handelen. AH Customs helpt exporteurs graag bij het uit handen nemen van de douaneformaliteiten.”

Meer weten over AH Customs?

Bel ons op +31 (0)318 250 468 of mail naar info@ahcustoms.nl
www.ahcustoms.nl

DETECTIE

- Brandmeld-installaties
- Sprinklemeld-installaties
- Ontruimingsalarm-installaties

SERVICE

- 24/7 Service
- Onderhoud
- Certificering

SPRINKLERSYSTEMEN

- Gecertificeerde sprinklersystemen
- Volautomatische bluskanonnen

BLUS DIRECT

- Serverruimtes
- Schakelkasten
- Windturbines
- Transformator ruimtes
- Zonnepanelen
- Voertuigen

Bart Lijdsman
PnA
www.pna.nl

VOORKOMEN IS BETER DAN GENEZEN, ZEKER NU

We leven in een periode waarin iedere sector, werkgever en werknemer zich moet herpositioneren. De anderhalvemetersamenleving is gestart en we zullen allemaal rekening moeten houden met een nieuwe realiteit. Ook op de werkvloer. Veel werknemers zijn al weken vanuit huis aan het werk en proberen tussen springende peuters en kleuters of thuis studerende tieners hun werkzaamheden te blijven verrichten. En dan werkt in vele gevallen ook een partner vaak (deels) thuis. De vertrouwde werkomgeving is veranderd. Dat is duidelijk.

Een gevolg is dat het in deze situatie voor velen niet makkelijk om ook aan voldoende beweging toe te komen. Maar juist in deze tijd is dat cruciaal. Zeker ook wanneer we weer vaker de deur uit mogen gaan om bijvoorbeeld weer regelmatig de werkvloer op te gaan. Dat brengt natuurlijk voorwaarden met zich mee, waaraan ieder zich moet houden.

Als werkgever wil je jouw werknemers vitaal houden en degene die zich niet helemaal fit voelen niet op de werkvloer zien verschijnen. Voor zichzelf en voor hun collega's. PnA heeft applicaties die zowel de werkgever als werknemer kan helpen om een bijdrage te leveren aan de vitaliteit én gezondheid.

In onze applicaties kunnen werkgevers via een vitaliteitshorloge om de pols van een werknemer zien hoeveel stappen hij of zij heeft gezet op een dag. Per persoon kan een target gesteld worden op basis van persoonlijke eigenschappen als leeftijd en gewicht.

Een groot bijkomend voordeel voor de werkgever en werknemer is dat die applicatie uitzicht biedt op een verlaging van de ziektekostenpremie. Zo kun je elkaar stimuleren om zo vitaal mogelijk te blijven in deze crisistijd en het scheelt in de portemonnee van werkgever én werknemer, door te bewegen. Voorkomen is beter dan genezen, zeker nu.

De applicatie biedt ook de mogelijkheid om te zien wat de lichaamstemperatuur is van werknemers die bijvoorbeeld overwegen om de werkvloer op te gaan. In deze tijd is het misschien verleidelijk om uit de sleur van thuiswerken te stappen en even het gezicht te laten zien op het werk, maar zodra je verhoging hebt is dat not done. Voor de coronacrisis zouden sommige mensen denken: ach, ik voel me niet helemaal fit, maar ik moet dit echt even afmaken of die vergadering kan ik echt niet missen. Nu kunnen de gevolgen groot zijn.

Mag het monitoren van de temperatuur van een medewerker volgens de privacy waakhond Autoriteit Persoonsgegevens? Dat ligt erg gevoelig. Werkgevers mogen niet over medische gegevens van medewerkers beschikken. De gegevens mogen alleen worden ingezien door de bedrijfsarts. PnA heeft met haar app een aanpak ontwikkeld om de temperatuur van de medewerker per dag te monitoren zonder dat deze gegevens in bezit komen van de werkgever. De bedrijfsarts neemt in het geval van verhoging, zeker in deze coronatijd, contact op met de werknemer over wel of niet naar het werk te komen en eventuele vervolgstappen. Hoe je dit het best kunt organiseren daar helpen we je als PnA graag mee.

ZELFSTROOM

ZO WIL ZELFSTROOM ZAKELIJK MKB EN NEDERLAND VERDER VERDUURZAMEN

Voor ondernemers in het midden- en kleinbedrijf is er sinds kort een aantrekkelijke en duurzame manier om op de energierekening te besparen. Zelfstroom Zakelijk biedt de mogelijkheid om zonder investering te profiteren van goedkope, schone zonne-energie. Wouter Staal van Yoghurt Barn is al erg enthousiast over de samenwerking en hoopt op een duurzaam sneeuwbaaleffect in ondernemend Nederland.

Ondernemer Wouter Staal richtte zeven jaar geleden Yoghurt Barn op en heeft inmiddels al dertien vestigingen door het hele land. Bij Yoghurt Barn kunnen liefhebbers van biologische yoghurt, koffie, een gezonde lunch of een high tea hun hart ophalen. Bij Staal staat duurzaamheid heel hoog in het vaandel, zegt hij. "Wij verkopen alleen honderd procent vegetarische producten. Zo dragen wij ons steentje bij aan het verduurzamen van Nederland. We dachten ook al een tijdje na over alternatieve manieren van energieopwekking en toen kwamen wij uit bij Zelfstroom, dat de marktleider is als het gaat zonnepanelen voor particulieren", vertelt Staal.

Na de positieve gesprekken met Zelfstroom besloot Staal contact te zoeken met de eigenaren van de panden van de vestigingen van Yoghurt Barn. "Wij huren de panden, waar in veel gevallen nog een appartement of studentenhuis boven zit. Het is aan de pandeigenaar om het contract af te sluiten. Ik was zo enthousiast over de besparing van energiekosten en het voornemen om Nederland weer iets duurzamer te maken, dat ik met de pandeigenaren en Zelfstroom ben gaan zitten. We merkten toen al snel dat zonnepanelen, via een koop- of leasecontract met Zelfstroom, voor iedereen win-win zou worden", aldus Staal.

DREMPEL VERLAAGD

Arnoud Jullens, Directeur Zelfstroom Zakelijk bij Zelfstroom, merkt dat steeds meer ondernemers de stap zetten richting zonne-energie. "Er waren tot voor kort te hoge drempels, met name in financieel opzicht, voor ondernemers. Ze moesten flink investeren voordat het rendement eruit werd gehaald en ze wisten

'JE HOEFT GEEN FORS BEDRAG TE INVESTEREN, DAT GELD BLIJFT IN DE ONDERNEMING.'

ook niet altijd waar ze goede zonnepanelen konden krijgen. Wij bieden MKB'ers sinds dit jaar de mogelijkheid om tegen een scherp en vast maandbedrag onze A-merk zonnepanelen te leasen."

"Je hoeft geen fors bedrag te investeren,

dat geld blijft in de onderneming. Het leasebedrag is lager dan de huidige energietarieven. Bovendien staat het tarief tien jaar vast, dus de besparing loopt op als de stroomprijzen verder stijgen. Reken op een totale besparing van tot wel € 15.670 over tien jaar tijd. Na de leaseperiode kun je de zonnepanelen overnemen en bespaar je nog meer. Tot wel twintig jaar lang, want ze gaan zo'n dertig jaar mee", zegt Jullens, die op de particuliere markt al ruim 15.000 klanten heeft. "Eigen stroom is de goedkoopste stroom. De prijs per kilowattuur van de opgewekte energie is fors lager dan die van je energieleverancier. En je stopt met het zinloos wegbrengen van honderden euro's naar je energieleverancier", aldus Jullens.

KOSTENBESPAREND

Zelfstroom wil de energietransitie versnellen door zonne-energie bereikbaar te maken voor iedereen. Nederland telde in 2019 1,75 miljoen MKB-bedrijven. “MKB is de motor van onze economie. Door al deze organisaties te helpen met goedkope, schone energie, zetten we een heel belangrijke stap om Nederland duurzamer te maken. Als we al die organisaties kunnen helpen met goedkope, schone energie, dan helpen we om Nederland duurzamer te maken”, verklaart Jullens, die inmiddels met meer dan honderd ondernemers gesprekken heeft gevoerd.

Staal heeft inmiddels concrete plannen om een vestiging in Den Haag te voorzien van zonnepanelen. En ook voor de locatie in Nijmegen hoopt hij stappen te zetten naar zonne-energie. “Het mooiste zou zijn als we alle vestigingen kunnen voorzien van zonnepanelen, maar dat is in de praktijk heel lastig. We zitten ook op NS-stations en op Schiphol. Dan hebben we met andere, grotere partijen te maken. Ik wil kijken wat ik kan doen in de bemiddeling om ook daar nog meer in te zetten op zonne-energie. Uiteindelijk

weet iedereen in Nederland dat we stappen moeten zetten voor een schonere wereld”, vertelt Staal.

FULL SERVICEPAKKET

Zelfstroom biedt een full servicepakket aan voor, tijdens en na de installatie van de zonnepanelen. “De ondernemers, of zoals in het geval van de panden van Yoghurt Barn de pandeigenaren, hoeven zelf nergens naar om te kijken. De zonnepanelen worden door monteurs van Zelfstroom vakkundig geïnstalleerd en daarna zijn ze voor de complete looptijd van tien jaar verzekerd en gegarandeerd in topconditie. De opbrengst wordt vervolgens gemonitord. En dan is er nog de Meegroeigarantie. Stel dat het bedrijf groeit of overstapt op elektrische auto’s, waardoor de energiebehoefte stijgt. Dan kan het bedrijf het zonnestroomsysteem uitbreiden als de aansluiting en het dakoppervlak dit toelaat”, vertelt Jullens.

Zelfstroom kan door het bestuderen van hoge resolutie luchtfoto’s voor elke onderneming bekijken hoe en hoeveel zonnepanelen geïnstalleerd kunnen worden. “Eerst digitaal op

afstand en vervolgens op de locatie zelf door de experts. Daarbij geven we direct inzicht in de kostenbesparing. Binnen zes weken na de aanvraag kunnen we zonnepanelen installeren”, aldus Jullens, die merkt dat bij MKB’ers steeds meer belangstelling ontstaat voor zonne-energie. “Naast de portemonnee is het milieu een belangrijke reden om voor zonne-energie te kiezen. Je levert een bijdrage aan de CO2-reductie en de duurzame uitstraling voor je organisatie is mooi meegenomen. Maar er zijn ook ondernemers die te maken hebben met verscherpte maatregelen vanuit de overheid. Kantoorpanden van minimaal 100 m2 moeten al in 2023 energielabel C hebben. En zonnepanelen kunnen je label tot wel twee klassen verbeteren.”

Meer weten?

Kijk op zelfstroom.nl/zakelijk

Het pand aan de Landjuweel van Crown Slim Werken

52

HARDEVELD WERKPLEK-EN PROJECTINRICHTING EN CROWN SLIM WERKEN MAKEN HET MOGELIJK

DUURZAAM WERKEN IN HET CIRCULAIRE KANTOOR

Het circulair gebruik van kantoren of werkplekken heeft de aandacht van bedrijven en instellingen in de regio. Maar wat zijn de mogelijkheden op dit gebied? We vroegen het aan Mark Teerling die flexibele kantoorruimtes verhuurt en aan Bas van Hardeveld die zich bezighoudt met een circulaire inrichting. Ze vertellen meer over circulariteit op de werkvloer, de mogelijkheden en de uitdagingen.

Hardeveld werkplek- en projectinrichting is een familiebedrijf met een historie van 122 jaar. Het familiebedrijf is al veertig jaar actief op het gebied van kantoorinrichting en is in die jaren altijd met de tijd mee gegaan. Anno 2020 zet de vierde generatie zich in voor het creëren van een inspirerende en vitale werkomgeving die het beste uit

mensen haalt. Daarbij legt het sinds kort ook de focus op een circulaire economie en duurzaamheid.

Crown Slim Werken is vergeleken met Hardeveld nog een heel jong bedrijf dat tien jaar geleden het circulair ondernemen als startpunt heeft genomen. Het bedrijf biedt flexibele huisvesting voor landelijk werkende bedrijven en andere organisaties. Het gaat dan om compleet ingerichte vergaderruimtes, spreek- en behandelkamers. Huurders kunnen er terecht voor een uur, een dagdeel of langer en betalen uitsluitend voor hetgeen er wordt gebruikt. Dit kan op inmiddels zeventig goed bereikbare locaties in Nederland. Vijf jaar geleden is daar in het kader van de doorontwikkeling CSW Kantoorruimte bijgeko-

‘HET BEDRIJF Kiest BIJ DE INRICHTING VAN KANTOREN EN WERKPLEKKEN VOOR MODULAIRE MEUBELS, WAARVAN ONDERDELEN KUNNEN WORDEN VERVANGEN EN BEHOUDEN.’

men. Het exploiteert kantoorpanden voor de eigenaar op basis van een all-inclusive concept met flexibele huurtermijnen. Er wordt gebruik gemaakt van geheel of gedeeltelijk leegstaande kantoorpanden, die op deze manier nieuw leven in worden geblazen. Inmiddels met 5 kantoorpanden in Veenendaal en Ede.

BUSINESS MODEL

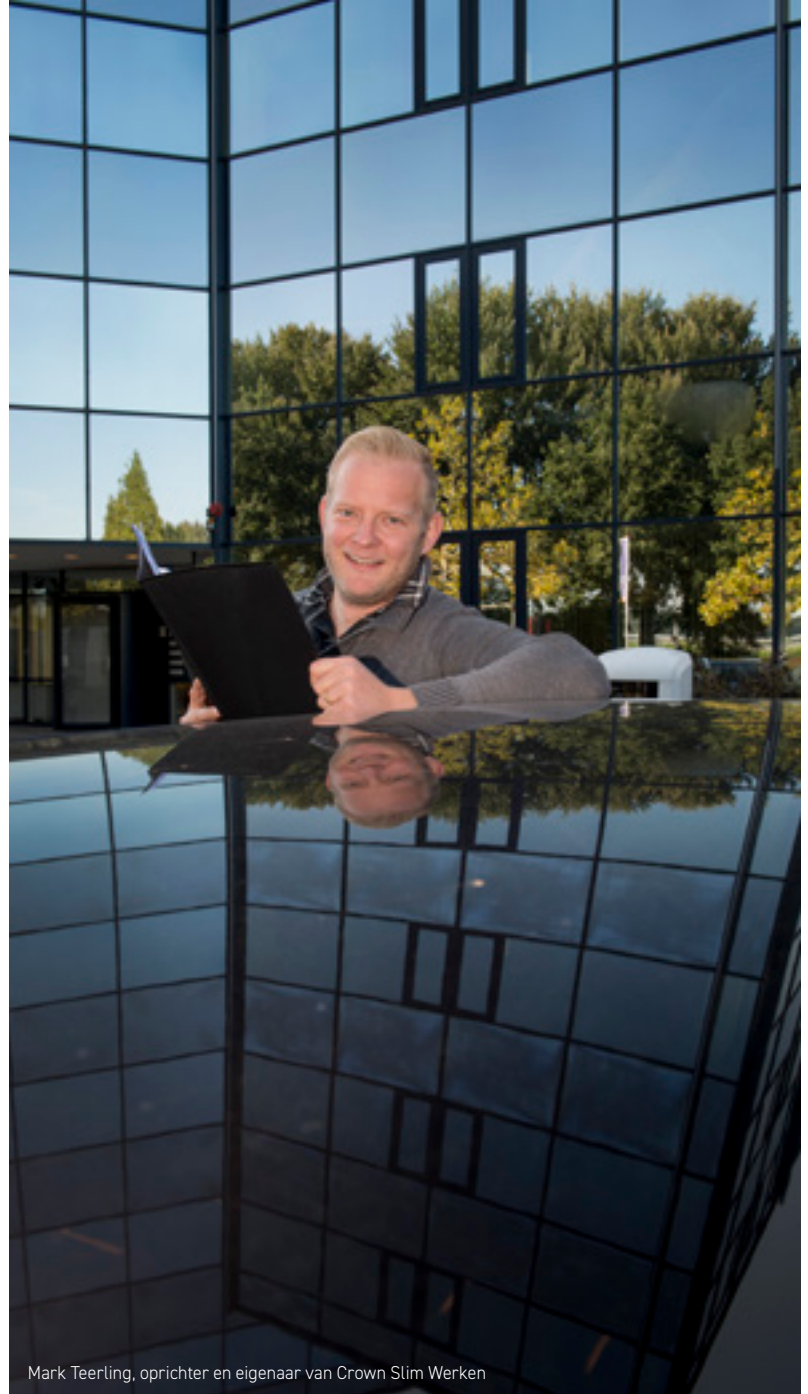
Circulair ondernemen komt op tal van manieren terug in het business model van Bas van Hardeveld. Het bedrijf kiest bij de inrichting van kantoren en werkplekken voor modulaire meubels, waarvan onderdelen kunnen worden vervangen en behouden. De meubels vinden hun weg naar lege ruimtes waar alles nog mogelijk is, maar ook naar bestaande kantoren. Hier wordt gekeken naar welk meubilair moet worden vervangen en wat kan worden blijven staan of hergebruikt.

Daarnaast wordt gestreefd naar verlenging van de levensduur. Dit kan door het reinigen van stoffering of door het her-stofferen van meubels. Bureaustoelen ondergaan bovendien een APK-keuring. Om de paar jaar wordt de kwaliteit van een bureaustoel gecontroleerd en, gebaseerd op de uitkomst daarvan, kunnen reparaties worden uitgevoerd om de levensduur van de stoel te verlengen en vervanging uit te stellen.

Daarnaast levert Bas van Hardeveld ook kantoorartikelen. Ook als het gaat om kleine dingen als post-it's of pennen valt immers veel te verbeteren. Daarom maakt het bedrijf regelmatig overzichten met duurzame alternatieven. De klant bepaalt zelf wat ze ermee doen, maar dan moeten ze de circulaire alternatieven wel kennen. Want wat te denken van kartonnen verpakkingen in plaats van plastic, pennen die uitwisbare inkt bevatten of een inktwissende printer van Toshiba (waar papier met opdruk kan worden gereinigd en hergebruikt).

SAMENWERKING

Om deze manier van werken mogelijk te maken, werkt Bas van Hardeveld samen met producenten die eveneens circulair ondernemen. Het bedrijf kiest voor leveranciers die modulair ontwerpen en hun verantwoordelijkheid nemen voor de verwerking van onderde-

Mark Teerling, oprichter en eigenaar van Crown Slim Werken

‘VOOR NIEUWE
HUURDERS
GEBRUIKEN WE
IN PRINCIPLE
ALTIJD GEBRUIKT
MEUBILAIR EN
DAT VINDEN ZE
EIGENLIJK ALTIJD
UITSTEKEND.’

len die aan het einde van de levensduur niet meer herbruikbaar zijn. Ook interessant zijn de producten die gebruik maken van gerecyclede materialen. Daarbij valt te denken aan akoestiekpanelen of vergaderstoelen van gerecycled PET.

Op de locaties van ons wordt al circulair gewerkt. Mark Teerling: “Voor nieuwe huurders gebruiken we in principe altijd gebruikt meubilair en dat vinden ze eigenlijk altijd uitstekend. Er is op de locaties gratis biologische koffie en thee. Waar mogelijk wordt de schoonmaak gedaan door mensen met enige afstand tot de arbeidsmarkt. En natuurlijk werken we bij voorkeur samen met lokale en regionale partijen.”

PERSOONLIJK

Voor Mark Teerling is circulair ondernemen niet alleen iets zakelijks, want het begon

vanuit persoonlijke interesse. “Tijdens mijn studieperiode, nu pakweg vijftien jaar geleden, kwam ik eigenlijk al tot de conclusie dat het economisch model in het kader van People, Planet en Profit eigenlijk anders zou moeten worden ingericht. Het gaat ook om minder afval en meer opnieuw gebruiken. En dat ik ondernemer wilde worden, wist ik al eerder heel zeker. Het woord circulair werd toen nog nauwelijks gebruikt. Wel was Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) en duurzaam ondernemen in zwang.”

Voor Bas van Hardeveld zijn er verschillende redenen om te starten met circulair ondernemen. “Wij willen graag vitale en inspirerende werkplekken creëren en daar maakt circulair ondernemen deel van uit. Wij vinden circulariteit, duurzaamheid en regionaal ondernemen erg belangrijk. Er is ook steeds meer vraag naar circulaire ontwerpen vanuit de

**‘WIJ WILLEN
GRAAG
VITALE EN
INSPIRERENDE
WERKPLEKKEN
CREËREN EN
DAAR MAAKT
CIRCULAIR
ONDERNEMEN
DEEL VAN UIT.’**

markt. De prioritering van circulariteit bij opdrachtgevers, zie ik als een belangrijke uitdaging voor de toekomst.”

Volgens Mark vraagt circulair ondernemen om een andere manier van denken en een andere vorm van samenwerken. “Circulariteit heeft ook alles te maken met de zogenaamde deeleconomie, waarbij het niet meer gaat over bezit, maar over gebruik. En het maakt ook niet uit waar je begint, als je maar ergens begint”, vertelt Mark die het zijn grootste circulair succesverhaal vindt dat hij met veel ondernemers al tien jaar zaken doet. “Onder duurzaam ondernemen versta ik ook de manier waarop je met elkaar zaken doet. Fair, straight, transparant en afspraken nakomen. In dat kader vind ik het geweldig dat we ook na tien jaar nog steeds zaken doen met de eigenaren van panden en huurders van het allereerste uur. En iedereen voelt zich daar goed bij. ‘Als je goed kunt delen, dan kan je samen ook vermenigvuldigen’, zeg ik dan maar.”

Bas van Hardeveld in z'n inspiratiehuis bij de moswand

Kijkje in het vitaliteitslab van Hardeveld Werkplek- & Projectinrichting

CORONA

Het coronavirus dat op dit moment rondwaart, heeft ook gevolgen voor de werkzaamheden van de bedrijven van Bas en Mark. “Met de nieuwe COVID-19 maatregelen zullen de werkplekken er ook anders uit gaan zien. Werknemers zullen op anderhalve meter afstand van elkaar moeten blijven”, zegt Bas van Hardeveld die zijn klanten hierbij kan helpen. “Daarbij gaat het niet alleen om het kantoor. Want ook flexibel werken neemt toe, zowel thuis als ergens anders dan op het eigen kantoor. Wij geven daarom advies over de juiste werkhoudingen. In voorlichtingen en consulten op de werkvloer, maar ook digitaal.”

Ook voor Mark Teerling is het een uitdaging is om in het kader van de 1,5 meter economie zijn bestaande en nieuwe klanten te helpen. “We zitten midden in een crisis door het coronavirus. En dat betekent steeds weer schakelen, maar gelukkig is flexibiliteit onze tweede natuur. Alleen samen worden we deze crisis de baas. Op al onze kantoren kunnen we voldoen aan de richtlijnen van het RIVM. Ondernemend Nederland kijkt er naar uit dat we weer naar kantoor kunnen. De romantiek van thuis werken wordt minder. Maar naar schatting vijftig procent van de huidige werkplekken in

de kantoren van bedrijven en organisaties kunnen niet meer worden gebruikt, maar de medewerkers zijn er wel en moeten ergens kunnen werken. Ook duidelijk is dat de kantoorruimte op zijn retour is. We hebben heel erg behoefte aan ons eigen terreintje, ons eigen domein. Zo’n gedeeld bureau vonden we al vervelend en nu ook nog eens vies. Met Crown Slim Werken en CSW Kantoorruimte als flexibele schil op het gebied van huisvesting is er voor elk groot en klein bedrijf een oplossing voorhanden.”

LIVING LAB CIRCULAIR REGIO FOODVALLEY

Op de werkvloer in regio Foodvalley vinden de kantoraanbieder en de kantoorinrichter elkaar. “Samenwerken met regionale ondernemers staat bij ons hoog in het vaandel”, vertelt Bas van Hardeveld. “Hier kunnen we elkaar ontmoeten, van elkaar leren en inspireren.”

Mark Teerling is het daarmee eens: “Dit is een mooi samenwerkingsverband tussen meerdere partijen vanuit overheid, ondernemers en onderwijs- en kennisinstellingen. Het gaat om het elkaar inspireren en uitdagen, om samenwerken en om het delen van best practices. Circulair ondernemen betekent nu eenmaal een andere manier van samenwerken.”

GEMEENTE VEENENDAAL EN ONDERNEMERS ZIJ AAN ZIJ VOOR WATERSTOFTRANSITIE

‘WE MOETEN GEBRUIKMAKEN VAN ELKAARS KWALITEITEN’

Onze aarde brandt op door het verbruik van fossiele brandstoffen en daardoor komen de thema's duurzaamheid en energietransitie steeds hoger op de agenda te staan van de politiek. Maar ook in het bedrijfsleven ontstaan goede initiatieven en strategieën. Zo ook in de Regio Foodvalley en in Veenendaal. De gemeente Veenendaal en ondernemers slaan de handen ineen om voorop te lopen in de transitie van fossiele brandstof naar waterstof in de zware transport en mobiliteit.

Hoe wil de gemeente Veenendaal zich profileren op het gebied van waterstof en welke rol spelen de ondernemers in de ontwikkeling van vrachtwagens die op waterstof kunnen rijden? Wij spraken via een voor velen inmiddels vertrouwde videomeeting met wethouders Marco Verloop (duurzaamheid) en Engbert Strooboscher (mobiliteit) en René van Holsteijn (voorzitter van de commissie Duurzaam Ondernemen van Bedrijvenkring Ondernemend Veenendaal) over de ambities van de gemeente en het bedrijfsleven in Veenendaal.

KIP-EI-VERHAAL

Dat waterstof een toepassing is ter vervanging van fossiele brandstof is al algemeen bekend, maar op

welke manier kan waterstof ook daadwerkelijk in praktijk (op grote schaal) verbruikt worden? “Met name in de transportsector is waterstof een heel geschikt alternatief voor fossiele brandstof. Het is in het belang van iedereen dat we een duurzaamheidsslag gaan maken. Hoe? Door kennis met elkaar te delen. Maar ook door te faciliteren om waterstof te kunnen tanken. Op die manier kun je ook bij de ondernemers de intrinsieke motivatie creëren om in te stappen en samen met onze gemeente op te trekken”, aldus Verloop.

“Waterstof is een kans”, geeft Strooboscher aan. “Het is een mooie manier om ons land, de wereld, te verduurzamen. Een mooi neveneffect is ook dat het positief is voor fijnstof. Als gevolg van

de coronatijd is de lucht nu al schoner. Dat is ook een belangrijke pijler in onze motivatie om waterstof te gebruiken. De mobiliteit kan zo een positieve bijdrage leveren aan een gezondere leefomgeving.”

De ontwikkeling van elektrische motoren biedt weinig perspectief voor de transportsector, verklaart Strooboscher. “Zeker niet voor het zwaar transport. In Foodvalley en in onze gemeente hebben we een aantal grote transportondernemingen. Daarom zien wij in Veenendaal kansen als afnemer. Zoals voor een waterstofvulpunt aan de Rondweg-Oost. Aan de westkant van de Rondweg staat een benzinepomp op grond van de gemeente. Daar zou een exploitant

René van Holsteijn (voorzitter van de commissie Duurzaam Ondernemen van Bedrijvenkring Ondernemend Veenendaal)

Wethouder Marco Verloop (duurzaamheid)

Wethouder Engbert Strooboscher (mobiliteit)

57

‘MET NAME IN DE TRANSPORT-SECTOR IS WATERSTOF EEN HEEL GESCHIKT ALTERNATIEF VOOR FOSSIELE BRANDSTOF.’

naar waterstof over kunnen gaan. Er zijn goede gesprekken gaande. De Rondweg-Oost wordt ook verbreed tussen 2024 en 2027. En nu zijn er waterstofvulpunten in Den Haag en Arnhem. Veenendaal ligt er mooi tussenin. Waterstof is nu nog een kip-ei-verhaal. Nou, laten wij beginnen door het aanbod te organiseren in onze Foodvalley.”

SCHOONSTE BRANDSTOF

Van Holsteijn juicht namens de BOV de toewijding van de gemeente om waterstof te introduceren in het Veenendaalse bedrijfsleven toe. Hij merkt ook dat het bedrijfsleven enthousiast is over innovatie en duurzame ontwikkelingen. “Veel ondernemers willen stappen zetten op die gebieden. Niet alleen met isolatie en zonnepanelen. Vooral de logistieke bedrijven kijken nu verder. Iedereen die zich heeft verdiept in waterstof kent de voordelen. We weten dat vrachtwagens op elektriciteit niet rendabel zijn. Dan kom je niet

verder dan 150 kilometer. Je moet dan je eigen gewicht aan accu's meenemen. We hopen een kopgroep van ondernemers te creëren die het voortouw neemt bij het instappen voor waterstof. Maar dan kom je weer bij de kip en het ei. Wanneer kun je waterstof tanken? Als je wel een vrachtwagen op waterstof wil aanschaffen, maar er is geen vulpunt in de buurt dan kom je niet ver. Het is ook jammer dat de Olympische Spelen in Tokyo zijn uitgesteld. Daar zou alle transport op waterstof plaatsvinden. Dat zou een geweldig beeld geven van het gebruik van waterstof en dus ook een zeker bewustwording creëren. Waterstof is de schoonste brandstof!"

In Foodvalley wordt al langer onderzoek gedaan naar duurzame vervoersmethoden. Zo zijn er ook gesprekken geweest om de route van de trolleybussen uit Arnhem te verlengen. "Maar dan kan een trolleybus zo'n 15 kilometer zonder stroom voordat het weer op het net moet worden aangesloten. Waterstof biedt veel meer flexibiliteit en vrijheid", aldus Strooboscher.

Om de waterstoftransitie een boost te geven in de Foodvalley hoopt Van Holsteijn dat er meerdere ondernemers hun nek durven uit te steken, gesteund door de gemeente. "Het zijn uiteindelijk ook processen die door samen te werken op gang moeten komen. Een ondernemer zal in de eerste vijf jaar misschien weinig rendement halen uit een overstap naar waterstof, maar op lange termijn loopt hij voor de meute uit. Het vliegwielt moet op gang komen. Het concept waterstof is ijzersterk", aldus Van Holsteijn.

Een energiemanager begeleidt geïnteresseerde ondernemers en brengt hen in contact met andere geïnteresseerde ondernemers en de gemeente. "Als gemeente hopen we dat ondernemers een intrinsieke motivatie hebben om te investeren in duurzaamheid. Dan heb je een goed businessmodel nodig en wil je rendement halen. Dat kan in het begin niet, maar als je niet investeert in duurzame ontwikkelingen mis je over een aantal jaren de boot. De business boot. We moeten samen stappen maken. Als gemeente en bedrijfsleven willen we ook een netwerk van mensen creëren die kennis delen en samen verder durven te kijken naar de lange termijn. Het helpt dan zeker ook dat ondernemers succesvolle voorbeelden zien van succesvolle investeringen in duurzame trajecten", aldus Verloop.

ENTHOUSIASME BUNDELEN

Voor de coronacrisis merkte Van Holsteijn dat de belangstelling voor waterstoftransitie toenam bij ondernemers, zoals bleek uit een inventarisatie van Dutch Boosting Group. "Wat je nu, in deze tijd, ziet is dat veel ondernemers

gedwongen worden om heel serieus na te denken over de toekomst. Wat is voor mij een succesvol business model? In dat business model moet duurzaamheid een heel belangrijke factor worden. Als je nu niet voorop wil lopen doe je dat over een paar jaar ook niet. Nu kun je je gaan onderscheiden. Ook commercieel. Succesverhalen van anderen in combinatie met subsidies en een bewustwording van de mogelijkheden helpen om dat vliegwielt op gang te krijgen", vertelt Van Holsteijn.

In 2035 hoopt de gemeente Veenendaal energie neutraal te opereren. "Er zijn nu vele ontwikkelingen gaande met windenergie, kernenergie en waterstof en we weten natuurlijk niet precies hoe onze wereld er over vijftien jaar uitziet, maar uiteindelijk moeten we wel van fossiele brandstoffen af", zegt Verloop. "Dat biedt ons een stip aan de horizon. Die kan nog allerlei kleuren en samenstellingen hebben. We willen daarom ook bewust stappen zetten die we kunnen realiseren. Dan kunnen we daarna een nieuwe stap zetten. Zo is dat proces helder

'WAT JE NU, IN DEZE TIJD, ZIET IS DAT VEEL ONDERNEMERS GEDWONGEN WORDEN OM HEEL SERIEUS NA TE DENKEN OVER DE TOEKOMST'

te overzien en gaan we stapje voor stapje vooruit. Voortbouwend op een stevige bodem. Een volgende stap moet een waterstofvulpunt worden.”

“Ik snap dat in deze coronatijd ondernemers investeringen op korte tijd uitstellen. Maar stel dat je je had voorgenomen een nieuwe dieselvrachtwagen te kopen in de zomer. Is dit dan niet juist het moment om je te oriënteren op een waterstofvrachtwagen? Dat is een enorme stap voorwaarts. Ik verwacht dat je over tien jaar geen dieselvrachtwagens meer in de binnensteden ziet. Het is verstandig om nu je wagenpark in te richten voor normen die gaan gelden. Dat geldt ook voor de beschikbaarheid van waterstof. Door de toenemende productie van duurzame stroom wordt het vraagstuk van opslag de komende jaren steeds urgenter.

Netbeheerders voelen die uitdaging nu al. We verwachten dat waterstof een grote rol gaat spelen in de opslag van duurzame energie, waardoor de beschikbaarheid van duurzame waterstof snel zal toenemen.”

WATERSTOF IN SPOTLIGHTS

Er stond een waterstofevent voor ondernemers op de planning in de Foodvalley, maar die kan door de coronacrisis (nog) niet plaatsvinden. “Ik sluit niet uit dat we binnenkort een digitale bijeenkomst organiseren. Maar wie weet wat er weer mogelijk is in dit najaar of het voorjaar van 2021”, vertelt Van Holsteijn.

“We merken echt dat waterstof steeds meer in de spotlights komt te staan. Voor het event was ook al veel belangstelling. Het is voor ons als gemeente ook goed om te weten dat we niet aan een dood paard trekken. We moeten gebruikmaken van elkaars krachten. We hopen binnen vijf jaar minimaal één waterstofvulpunt in Veenendaal te hebben”, zegt Verloop.

“Waterstof zal in Nederland eerst in de zware industrie, bijvoorbeeld de Hoogovens en het zwaar transport ingezet worden”, verklaart Strooboscher. “Als er nog surplus is, in personenauto’s en huishoudens. Het blijft ondertussen ook echt zoeken met elkaar in de energietransitie. Waar is op welk moment een overschot aan energie en waar kan het goedkoop omgezet worden? Waar is de afname? Waterstof is een oude, bewezen techniek. En inmiddels veilig. Dat het ook een positieve uitwerking heeft op fijnstof en onze volksgezondheid speelt ook een positieve rol.”

“Hopelijk kunnen we over vijf jaar zeggen: we hadden niet gedacht dat het waterstofvulpunt er zo snel al zou staan”, aldus Van Holsteijn. “Ik hoop vooral dat we dan voorbij de discussie zijn óf we op waterstof over moeten gaan in de logistiek en mobiliteit. We moeten erin geloven dat we dit samen kunnen realiseren. Ik weet dat ondernemers in Veenendaal zich graag willen profileren en dat geldt ook voor de gemeente. Uiteindelijk blijven we in Veenendaal wel een echt ondernemend volkje.”

HULP BIJ ENERGIETRANSITIE

De gemeente Veenendaal heeft een energieloket voor bedrijven. Hier kunt u als ondernemer terecht met vragen over het doorvoeren van energiebesparende maatregelen, maar ook als u meer wilt weten over financiën, subsidies of het toepassen van innovatieve technieken zoals waterstof. Het energieloket geeft advies en brengt u in contact met de juiste partners die kunnen helpen om uw ambities te realiseren. Zo kan de verbinding gelegd worden met de initiatieven van de Bedrijvenkring Ondernemend Veenendaal om meer energie op te wekken op de bedrijventerreinen. Het energieloket helpt u dus niet alleen om kosten te drukken door energiebesparing te realiseren, maar ook met het behalen van een aantrekkelijk financieel rendement.

Kijk voor meer informatie op
www.duurzaamveenendaal.nl bij
 Energie -> Ondernemers of mail naar
energiemanager@veenendaal.nl

#DITISVEENENDAAL

jouw plan om je doel te bereiken

BURN OUT DOOR CORONA

IS DE HUIDIGE CRISIS DE AANLEIDING OF DE DRUPPEL?

Het is voor iedereen een rare tijd. Veel verwarring, onzekerheid, onduidelijkheid en angsten zorgen voor instabiliteit. Zeker bij mensen die voor de crisis al een tijdje functioneerden in een wankel evenwicht. Juist voor hen kan de Corona crisis net de druppel zijn die de emmer doet overlopen. Voor anderen vormt de crisis misschien de aanleiding die de balans verstoort tussen Werk, Prive en Persoonlijkheid. Voor deze grote groep is het zaak om dagelijks op hun hoede te zijn ter voorkoming van een Burn out.

VAN OVERSPANNEN NAAR BURN OUT

Het is maar een relatief kleine stap van overspannen naar Burn out. Wat zijn zoal de verschijnselen van overspannenheid? Denk dan aan: prikkelbaar, moe, slecht slapen, controleverlies, spanning binnen een relatie, concentratieproblemen en vergeetachtigheid.

Bij een combinatie van deze verschijnselen kan de huisarts al snel concluderen, dat er sprake is van overspannenheid. Om te kunnen spreken van Burn out, als beroepsziekte, heeft het Nederlands Centrum voor beroepsziekten daar nog een paar verschijnselen aan toegevoegd. Zo moeten de verschijnselen voor meer dan 50% werkgerelateerd zijn, de situatie moet al meer dan 6 maanden duren en het moet gepaard gaan met extreme vermoeidheid.

SNEL AAN HET WERK

Van veel mensen horen we dat ze eigenlijk zo snel mogelijk weer aan het werk willen. Maar dan wel op een duurzame manier, om terugval te voorkomen. Een paar weken rust en gewoon weer beginnen leidt in 90% van de gevallen tot een nieuwe Burn out of zelfs een depressie. Ons advies is om de oorzaken van de Burn out structureel aan te pakken. Onderstaand een aantal aandachtspunten, die leiden naar een duurzame, structurele, werkherleving.

HOE KWAM DE EMMER VOL?

De oorzaak is nooit een bepaald aspect of gebeurtenis. Vaak is sprake van een combinatie van veranderingen in werk en privé, waardoor de emmer vol geraakt is. Probeer eens om de verschillende gebeurtenissen voor jezelf in beeld te brengen. Is jouw emmer soms te klein? Stel je te veel eisen aan jezelf? Zijn de privéomstandigheden heel belangrijk of zijn de problemen meer werkgerelateerd? Je kunt dan denken aan bijvoorbeeld grote werkdruk, zoals nu voor mensen in de zorg of andere essentiële beroepen. Of gaat het om het gebrek aan waardering, is er een verandering in de werkplaats (een IC)? Mis je sociale steun van collega's of van een leidinggevende?

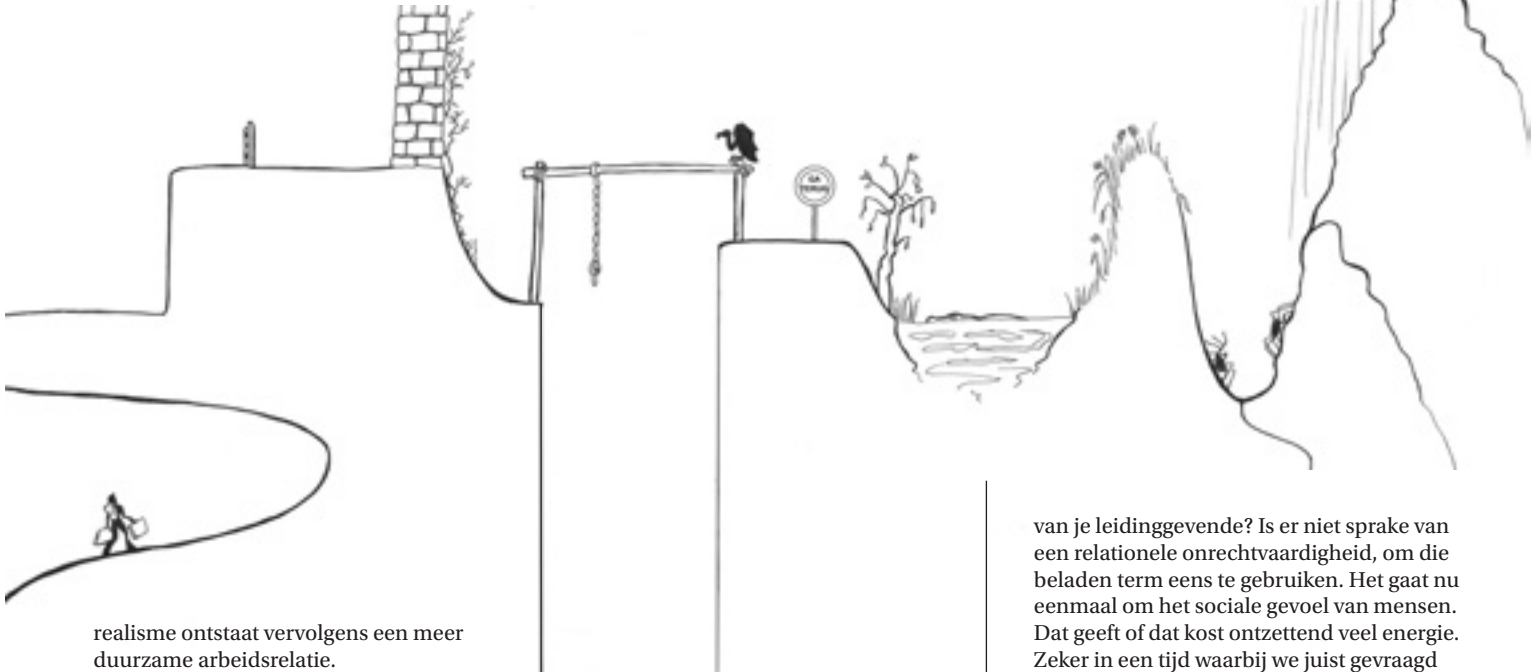
DE LAT OPNIEUW PLAATSEN

Mensen die gevoelig zijn voor een Burn out hebben vaak grote moeite met de hoogte van de lat. Met andere woorden: Hoe hoog stel je de eisen aan jezelf? Of worstel je met de eisen, die een ander aan je stelt. Hoe zit het met de werkplek? Stelt de werkplek hoge eisen aan jouw aanpassingsvermogen of voelt het heel prettig? Kortom: Hoe hoog ligt iedereen de lat? En hoe realistisch is dat? Is het redelijkerwijs mogelijk te voldoen aan de eisen of zijn ze veel te hoog? Allemaal vragen en antwoorden die een plek moeten krijgen. Of het nu gaat om de werkgever, de werknemer of de privéomstandigheden.

REALISTISCH EVENWICHT

Een mens zoekt altijd balans in werk en privé. Een evenwicht tussen hetgeen wat er van je gevraagd wordt en die dingen, die je daadwerkelijk aankunt. Van grote invloed daarop zijn de eisen, die je daaraan zelf stelt. (Ofwel: Je bent zelf een belangrijke factor) Zo hebben mannen meer moeite met emotionele beroepen. Iets waar je niet altijd bij stilstaat. Vaak moeten er verschillende zaken worden aangepakt om de balans weer in evenwicht te krijgen. Op basis van gezond

moet in de praktijk soms aangepast worden

realisme ontstaat vervolgens een meer duurzame arbeidsrelatie.

WAT WIL JIJ EIGENLIJK?

Als je de dingen doet die je leuk vindt, in een omgeving die bij je past, dan krijg je energie. Die zorgt ervoor, dat je veel meer aankunt. Positieve energie zorgt voor meer inzet en creativiteit bij je baan. Soms moet je dingen eens op een andere manier bekijken of aanpakken. Het is goed om hier eens goed over na te denken. Dit is ook van toepassing op al die mensen waarop in deze tijd een extra beroep wordt gedaan. Voelt het fijn om belangrijk gevonden te worden of ontstaat er een gevoel van enorme druk.

WAAROM DOE JE WAT JE DOET?

Hoeveel verantwoording heb je en hoeveel denk je dat je hebt? Vaak zit hier een verschil in. Betrek daarbij ook de afspraak met de werkgever. Een conflict op een positieve manier oplossen levert voor beiden heel veel op. Soms met simpele aanpassingen of schuiven met verantwoordelijkheden ontstaan nieuwe mogelijkheden. Een conflict of een gevoel van onvrede ontstaat ook door onrechtvaardige besluitvormingsprocessen. Ook in privé is het goed om dit soort zaken eens op een objectieve manier te bekijken. Dat geeft duidelijkheid en daarmee ook rust.

SOCIALE BEHOEFTE

Iedereen wil graag respect en vertrouwen van anderen. Eens rustig nadenken over de verschillende sociale aspecten van familie en vrienden. Kan je partner omgaan met jouw hoge werkdruk? Hoeveel sociale steun krijg je van je collega's? En hoeveel sociale steun krijg je eigenlijk

**'MENSEN DIE
GEVOELIG ZIJN
VOOR EEN BURN
OUT HEBBEN
VAAK GROTE
MOEITE MET
DE HOOGTE
VAN DE LAT.'**

van je leidinggevende? Is er niet sprake van een relationele onrechtvaardigheid, om die beladen term eens te gebruiken. Het gaat nu eenmaal om het sociale gevoel van mensen. Dat geeft of dat kost ontzettend veel energie. Zeker in een tijd waarbij we juist gevraagd worden om afstand te houden van elkaar.

RESULTAAT

Uit onze ervaring blijkt steeds weer, dat wanneer iemand serieus met voorgaande zaken aan de slag gaat uiteindelijk weer een fitte persoonlijkheid wordt, die inmiddels zichzelf veel beter kent. Weet wat hij of zij wel of niet kan en vooral wat hij of zij wil bereiken. Voor de Burn out deed je blijkbaar bepaalde dingen, die je niet gelukkig maakten of die veel te veel energie kosten. Daar ben je nu achter gekomen en je hebt ook geleerd er anders mee om te gaan. Dat is geen éénvoudig proces, maar een hobbelige weg met vallen en opstaan.

Het valt niet altijd mee om deze weg alleen af te leggen. Het is niet erg om hulp te vragen. Hierbij hoort zeker de afstemming met de functie in het arbeidsproces. Hopelijk is hier ook een verbetering doorgevoerd, waardoor je weer met plezier aan het werk kunt. Vrolijker, productiever en veel realistischer betrokken bij het bedrijf.

INSPIRATIE

Herken je jezelf in deze aanpak, maar weet je niet hoe je dat proces in gang kunt zetten. Neem dan vandaag nog contact met ons op voor een gratis adviesgesprek. Dan kunnen we samen bepalen wat voor jou op dit moment het beste resultaat oplevert.

**Meer weten over burnout herstel?
Neem contact op met:**

Peter Zaal
www.futuraesperanza.com
info@futuraesperanza.com

KLEIN WITTENOORD
VERGADEREN - HOORSTUDE - DINEN

Unieke privé locatie maakt vergaderen inspirerend

Wittenoordseweg 3, 3927 CE Renswoude
telefoon 0318 57 53 25 | info@kleinwittenoord.nl

WWW.KLEINWITTENOORD.NL

PARTYCENTRUM Schimmel
HOTEL
RESTAURANT / BORING

Welkom bij Partycentrum Schimmel

Stationsweg Oost 243
3931 EP Woudenberg
T 033-2861213
F 033-2862426
E info@schimmel.nu
I www.schimmel.nu

Restaurant Planken Wambuis

Gelegen op een karakteristieke en prachtige locatie. Hét adres voor een gezellige lunch, brunch, high-tea of smaakvol diner!

Maar ook een ideale plaats op de Veluwe voor een geslaagde vergaderbijeenkomst!

Dagelijks geopend vanaf 10.00 uur.
(voor een vergadering eerder mogelijk!)

Gratis wifi, ruime parkeergelegenheid en uitstekende bereikbaarheid vanaf de snelwegen A12 en A50.

Verlengde Arnhemseweg 146 (N224)
6718 SM – Ede
Telefoon: 026 – 482 1251
E: info@plankenwambuis.nl

Meer info op www.plankenwambuis.nl

RH
★★★★

Hotel en Congrescentrum de ReeHorst
*Hotel - Restaurant - Brasserie - Wijnbar - Vergaderen
Trainingen - Congressen - Events - Theater*

Geschikt voor elke gelegenheid. Met o.m. 38 zalen en ruime, gezellige ontvangst-foyers. Elke bijeenkomst wordt gegarandeerd een beleving. Vol warmte, gezelligheid en altijd persoonlijk!

Bennekomsseweg 24
6717 LM Ede
T 0318 750300 F 0318 750301
E info@reehorst.nl
I www.reehorst.nl

Toplocaties in de regio Vallei

FEESTEN & PARTIJEN
CATERING
RESTAURANT

*Anno straks,
met een vleugje toen*

**VOOR INLICHTINGEN
EN RESERVERINGEN:**

AMSTERDAMSEWEG 19
6712 GG EDE
TEL. 0318 61 03 13
BUITENZORG@BUITENZORG.NL
WWW.BUITENZORG.NL

Beekhuizenweg 1
6891 CZ Rozendaal
026 3611597
www.thehunting.nl

The Hunting Lodge

*Puur, eerlijk
en vooral veel genieten'*

Restaurant L'Orage /
Party Centrum Flora

*In een ambiance van nostalgie, rust en gemoe-
delijkheid is restaurant L' Orage de perfecte
locatie om te genieten van een goede maaltijd.*

Lunterseweg 44
6718 WE Ede
T 0318-613876 / 653227
F 0318-653327
I www.lorage.nl

hermonde

INSPIRERENDE LOCATIE VOOR UW ZAKELIJKE BIJEENKOMST

Wij verwelkomen u graag op landgoed de Born,
midden in bossen van Bennekom.

Bornweg 12b - 6701 HE Bennekom - tel. 0318-860213
locatie@hermonde.nl - www.hermonde.nl

Vallei Business

Financieel Advies

Growing a better world together.

Rabobank

Rabobank Vallei en Rijn
Galvanistraat 2
Postbus 21
6710 BA Ede
(0318) 660 664
www.rabobank.nl/vr

S+DL
SCHURMAN
EN DE LEEUW
accountants

Mooze Kanaal 9d
6709 PA Wageningen
Tel.: (0317) 41 32 81
Fax.: (0317) 41 79 40
info@schurman-deleeuw-acc.nl
www.schurman-deleeuw-acc.nl

Reclame

BELETTERING
GEVELRECLAME
BEDRIJFSKLEDING

Renswoude
Tel. 0318 - 830 252
verbeekreclame.nl

Wij verzorgen uw gasten!

Van ontbijt en borrel tot feestelijke party!

0318 - 55 58 76 info@demaesgastvrij.nl
www.demaesgastvrij.nl

Van oud naar cloud

- Werkplek online
- Telefonie online
- Office 365

Netwerkbeheer - Telefonie
Verbindingen - Beveiliging
Domotica - Elektra

---

www.technica.nl

REPRoMERCURIUS
www.repromercurius.nl

Gratis advertentie

HET VOORDEEL VAN BLIND ZIJN?

'Ik kan lezen in het donker!'
- Esther, 15 jr, blind

Help blinden en slechtzienden zo zelfstandig mogelijk te leven.

DONEER VIA STEUNBARTIMEUS.NL

W-TIC, Eenvoud, passie, resultaat Uw partner voor innovatie en optimalisatie

Meerkoet 19, 3907 HC Veenendaal | 06-39 615 615
ewissink@w-tic.nl | www.w-tic.nl

Service Rubriek

Office

Magnolia Opleidingen
Maatwerk in trainingen

Microsoft Word, Excel,
Outlook, PowerPoint
beginners en gevorderden

Tel. 0318-412788
www.magnolia-opleidingen.nl
info@magnolia-opleidingen.nl

Diversen

DB SCHENKER

DB SCHENKER

Galvanistraat 71
6716 AE Ede
T 0318 69 68 00
F 0318 69 68 88
E multimodaal.nl@dbschenker.com
W www.dbschenker.com/nl

INTERFACE
communicatie

T: 0318 - 64 34 06
interface@ifcommunicatie.nl
www.ifcommunicatie.nl

Concept en creatie
Webdesign
Internetdiensten
Vormgeving
Fotografie

Juristen

Van Veen
Advocaten

Van Veen Advocaten

Keesomstraat 7
6717 AH Ede
0318-687878
ede@vanveen.com
www.vanveen.com

Locaties

**Hotel en Congressentrum
de ReeHorst**

Bennekomseweg 24
6717 LM Ede
T 0318 750300
F 0318 750301
E info@reehorst.nl
I www.reehorst.nl

**Hof van Wageningen
Hotel en Congressentrum**

Lawickse Allee 9
6701 AN Wageningen
T +31-(0)317-490133
F +31-(0)317-426243
E info@hofvanwageningen.nl
W www.hofvanwageningen.nl

Residence Rhenen

Veenendaalsestraatweg 50
3921 EC Elst/Rhenen
T 0318 542888
F 0318 540272
E info@residencerhenen.nl

The hunting Lodge

Beekhuizenweg 1
6891 CZ Rozendaal
T 026 361 15 97
E reservations@thehunting.nl
I www.thehunting.nl

carwash &co

U WILT EEN FACTUUR?

**VRAAG NAAR DE
MOGELIJKHEDEN!**

Kernreactorstraat 2, Veenendaal

VAN KESSEL TRANSPORT V.O.F.

Sinds 1930 de betrouwbare oplossing voor uw logistiek

Vendrielenweg 100
3905 LD Veenendaal
www.v-kessel.nl

Tel: 0318 - 512 303
Fax: 0318 - 553 404
info@v-kessel.nl

ZOONEN COMMERCIËEL VASTGOED

- Aankoop, verkoop en lease- en verhuur van: Bedrijfswagens, kantoorwagens, wagens, inhuurgrond;
- Verkoopbedrijven;
- Taxation;
- Consultancy en advisering bij herontwikkelingsprojecten;
- Verkoopbedrijven.

FRANKENWEG 175 - EDE
POSTBUS 409 - 6710 BP - EDE
T 0318 58 22 85 - F 0318 58 22 80
E info@zoonenvastgoed.nl
www.zoonenvastgoed.nl

All-inclusive kantoorkamers

Inclusief:

- » Crossbow Coffee
- » Meubilair
- » Internet
- » Parkeren
- » Schoonmaak
- » Servicekosten
- » 1,5 m afstand geschikt

Al vanaf

€ 349 all in
ex. BTW per maand
(maandlijks opzegbaar)

**Meer informatie?
Kijk dan eens op**

www.cswkantoorruimte.nl

085 - 40 10 270

Veenendaal
Wiltonstraat 36-40

Ede
Galvanistraat 7

Veenendaal
Landjuweel 10

Veenendaal
Vendelier 59

Leusden
Fokkerstraat 16

Speciaal voor ondernemers

Zonnepanelen leasen: Niet investeren, direct verdienen!

De voordelen van zonnepanelen leasen bij Zelfstroom:

- 1 De leasekosten zijn lager dan uw huidige energiekosten
- 2 Wij regelen alles voor u: van persoonlijk advies tot aan vakkundige installatie
- 3 Inclusief verzekering & garantie

Kies nu voor zonnepanelen leasen

- Direct verdienen met zonnepanelen
- Profiteer tijdelijk van 20% korting
- Verbeter nu al het energielabel van uw bedrijfspand: tot wel 2 klassen met zonnepanelen (C is verplicht vanaf 2023)

Benieuwd wat u kunt verdienen?

www.zelfstroom.nl/ondernemers

Al meer dan 15.000 klanten gingen u voor

Verdien
€ 981
per jaar

MICROSOFT TEAMS TELEFONIE

Breid uw bestaande telefooncentrale uit

Werkt u al met Microsoft Teams? Hoe handig zou het zijn als Microsoft Teams ook de applicatie is waarmee u externe contactpersonen kunt bellen? Dit is mogelijk!

Door uw bestaande telefooncentrale uit te breiden of door volledig over te stappen op Teams telefonie. U belt dan zowel vast als mobiel via Microsoft Teams.

Kijk op lagarde.nl/teamsbellen

Lagarde
groep

ICT COMMUNICATIE BEVEILIGING